

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM
ANA BİLİM DALI

YÜKSEK
LİSANS
TEZİ

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ
DURUMLUK-SÜREKLİ KAYGI DÜZEYLERİNİN
BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

NESLİHAN GENCER

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Antalya, 2022

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ DURUMLUK-SÜREKLİ
KAYGI DÜZEYLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Neslihan GENCER

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Yunus PINAR

Antalya, 2022

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı dűşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakalardan gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanımında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım. Enstitű tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

Mayıs, 2022

Neslihan GENCER

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Neslihan Gencer'in bu çalışması 27.05.2022 tarihinde jürimiz tarafından **Temel Eğitim** Ana Bilim Dalı **Okul Öncesi Eğitimi** Tezli Yüksek Lisans Programında **Yüksek Lisans Tezi** olarak **oy birliği/oy çokluğu** ile kabul edilmiştir.

İMZA

Başkan	:Doç. Dr. Zeynep KURTULMUŞ (Gazi Üniversitesi / Gazi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü / Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı)	.....
Üye	:Dr. Öğretim Üyesi Yakup YILDIRIM (Akdeniz Üniversitesi / Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü / Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı)	.....
Üye (Danışman)	:Dr. Öğretim Üyesi Yunus PINAR (Akdeniz Üniversitesi / Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü / Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı)	.....

YÜKSEK LİSANS TEZİNİN ADI:

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Durumluk-Sürekli Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun ..... tarihli ve ..... sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Güçlü ŞEKERCİOĞLU
Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Destegini benden esirgemeyen ve yüksek lisans eğitimim süresince bilgi ve tecrübeleriyle bana yol gösteren değerli tez danışmanım, hocam Sayın Dr. Öğretim Üyesi Yunus PINAR'a sonsuz teőekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve deneyimlerini benden esirgemeyen değerli hocalarım Prof. Dr. Fatma ÜNAL ve Dr. Öğretim Üyesi Yakup YILDIRIM'a ve bu süreçte desteklerini hissettiğim tüm değerli hocalarıma en içten teőekkürlerimi sunarım.

Eğitim hayatım boyunca bana emeği geçen tüm değerli hocalarıma ve bu süreçte beni yalnız bırakmayan ve daima yanımda olan aileme de en içten teőekkürlerimi sunarım.

Neslihan GENCER

ÖZET

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ DURUMLUK-SÜREKLİ KAYGI DÜZEYLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

GENCER, Neslihan

Yüksek Lisans Tezi, Temel Eğitim Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Yunus PINAR

Mayıs 2022 , 75 Sayfa

Yapılan bu araştırmada ilk olarak, okul öncesi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının kaygı düzeylerini yükselten faktörlerden hangilerinin öğretmen adayları açısından belirleyici olup, gündelik hayatlarında başat rol oynadığına yönelik güncel bilgi edinmek amaçlanmıştır. Bununla birlikte, durumluk ve sürekli kaygı ilişkisinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi, durumluk ve sürekli kaygı düzeyi ile bağlantılı demografik faktörlerin belirlenmesi de hedeflenmiştir. Bu nicel araştırmada değişkenler arası korelasyonların belirlenmesinde ilişki tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma grubu Akdeniz Üniversitesi'nde öğrenim gören 367 okul öncesi eğitimi öğretmen adayından oluşmaktadır.

Anket sonuçları, katılımcıların (n=367) %82,5'inin gelecekte iş bulamama olasılığına karşı birincil düzey ve büyük oranlarda kaygı duyduklarını göstermiştir. Okul öncesi öğretmen adaylarının yalnızca %4.2'sinin hiçbir şekilde işsizlik kaygısı duymadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların %74.8'i atanamama konusunda ileri düzeylerde kaygılı olduklarını belirtmişlerdir. Okul öncesi öğretmen adaylarının %95.4'ü KPSS sınavında başarısız olmaya yönelik belirli oranlarda kaygı duydularını (74,5'i yüksek düzey) belirtirken, katılımcıların yalnız %4.6'sı KPSS sınavında başarısız olmaya yönelik hiçbir kaygı taşımadıkları bilgisini paylaşmıştır.

Okul öncesi öğretmen adaylarında durumluk ve sürekli kaygı düzeyini etkileyen demografik değişkenlerin ele alındığı bu araştırmada öğretmen adaylarında durumluk ($\bar{X}$ =42,56) ve sürekli kaygı ($\bar{X}$ =47,59) düzeyinin orta düzeyde olduğu bulunmuştur. Okul öncesi öğretmen adaylarında durumluk ve sürekli kaygı düzeyi arasındaki ilişki incelendiğinde anlamlı pozitif yönde ve yüksek bir ilişki olduğu ($r = .72, p = .000$. Detarminasyon katsayısı: (r^2)

%52) ve durumluk kaygı düzeyinin yükselmesinin sürekli kaygıyı arttıran bir unsur olduğu bulunmuştur. Öğretmen adaylarının demografik özelliklerinden hareketle, kayıtlı oldukları sınıf ve anne eğitim düzeyine göre durumluk kaygı düzeyinin anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. Bununla birlikte, aile gelir düzeyine göre durumluk ve sürekli kaygı düzeyinin farklılaştığı; yaş, baba eğitim düzeyi ve kardeş sayısına göre durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin farklılaşmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kaygı, Durumluk Kaygı, Sürekli Kaygı, Okul Öncesi Öğretmen Adayları, Demografik karakteristikler

ABSTRACT

INVESTIGATION OF PRE-SCHOOL TEACHER CANDIDATES' STATE-TRAIT ANXIETY LEVELS ACCORDING TO SOME VARIABLES

GENCER, Neslihan

Master of Thesis, Department of Primary Education

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Yunus PINAR

May 2022, 75 Page

The first aim of this study was to obtain accurate and up-to-date information about the factors influencing anxiety levels of preschool teacher candidates, which play decisive and a dominant role in their daily life. This study also aimed to test the relationship between state-trait anxiety levels according to various variables, and determine the demographic factors associated with the level of state and trait anxiety. In the present quantitative study the correlational survey model was used to determine correlations between the variables. The study group of this research was made up of 367 preschool teacher candidates at the Akdeniz University in Antalya, Turkey.

The detailed results of the survey showed that about 82.5% of the participants (n=367) are very scared of not getting a job in the future or fear unemployment. The results revealed that 4.2% of preschool teacher candidates are optimist about the future and they do not afraid of being unemployed. 74.8% of the participants stated that they were highly anxious about not to be appointed to teachership. 95.4% of preschool teacher candidates have pointed out that they became certain amount of anxious (74.5% of the participants experience intense anxiety) over failure in the Public Personnel Selection Examination (KPSS). Only 4.6% of the participants report that they had no concerns about failing the KPSS exam.

In this research, which the relationship between pre-service teachers' state anxiety and trait anxiety levels and demographic variables also examined, it was seen that the state anxiety ($\bar{X}=42,56$) and trait anxiety ($\bar{X}=42,56$) levels of pre-service teachers are at moderate level. The findings revealed a statistically significant positive relationship ($r=.72, p=.000$. Determination coefficient: (r^2) 52%) between state and trait anxiety levels of pre-service

teachers. Our tests indicated that the level of state anxiety increased, trait anxiety level also increased.

Based on the demographic characteristics of the pre-service teachers, it was determined that the level of state anxiety differed significantly according to the variable of the education level of the mothers and class level of students. On the other hand, state and trait anxiety levels differ according to the variable of family income; it was concluded that state and trait anxiety levels did not differ according to age, the education level of the fathers and number of siblings.

Keywords: Anxiety, State Anxiety, Trait Anxiety, Preschool Teacher Candidates, Demographic characteristics

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLO VE GRAFİKLER	ix
KISALTMALAR LİSTESİ	x

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	5
1.2. Araştırmanın Amacı.....	6
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Varsayımlar.....	8
1.5. Sınırlılıklar	8
1.6. Tanımlar.....	8

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kaygı Kavramı.....	9
2.1.1. Kaygının Yaygınlığı.....	10
2.1.2. Kaygının Nedenleri	11
2.1.3. Kaygının Belirtileri	12
2.1.3.1. Kaygının Fiziksel ve Fizyolojik Belirtileri.....	12
2.1.3.2. Kaygının Zihinsel Belirtileri	13
2.1.3.3. Kaygının Davranışsal Belirtileri.....	13
2.1.4. Kaygının Sonuçları.....	13
2.1.5. Kaygı Türleri.....	14

2.1.5.1. Durumluk Kaygı.....	15
2.1.5.2. Sürekli Kaygı.....	15
2.2. Öğretmen Adaylarında Kaygı Üzerine Yapılan Araştırmalar	16

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli.....	21
3.2 Çalışma Grubu	21
3.3. Veri Toplama Araçları	23
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	23
3.3.2. Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği.....	24
3.3.2. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarına Yönelik Kısa Kaygı Anketi	24
3.4. Veri Toplama Süreci.....	25
3.5. Verilerin Analizi	26

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	31
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	32
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	33
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	35
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	35
4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	37
4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	38
4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	39
4.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular	40

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma	41
5.2. Öneriler	45

KAYNAKÇA.....	47
EKLER	58
EK: 1. ETİK KURUL KARARI.....	58
ÖZGEÇMİŞ.....	59
İNTİHAL RAPORU.....	60
BİLDİRİM.....	61

TABLO VE GRAFİKLER

Tablo 3.1. Araştırmaya Katılan Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Demografik Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımlar	22
Tablo 3.2. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarına Yönelik Kısa Kaygı Anketine Ait Maddeler...25	
Tablo 3.3. Durumluk Sürekli Kaygı Ölçeğine Ait Test İstatistikleri ve Normallik Sonuçları .26	
Tablo 3.4. Durumluk Kaygı Ölçeği Değişkenlere Ait Test İstatistikleri ve Normallik Sonuçları.....	28
Tablo 3.5. Sürekli Kaygı Ölçeği Değişkenlere Ait Test İstatistikleri ve Normallik Sonuçları	29
Grafik 4.1. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarına Yönelik Kısa Kaygı Anketine Ait Cevapların Frekans ve Yüzde Hesaplamaları	31
Tablo 4.1. Durumluk Kaygı ve Sürekli Kaygı Ölçeklerine Ait Betimsel İstatistikler.....	33
Tablo 4.2. Durumluk Kaygı ve Sürekli Kaygı Puanları Arasındaki Korelasyon Sonuçları.....	33
Tablo 4.3. Sınıf Değişkenine Göre Durumluk Kaygı Ölçeği ANOVA Sonuçları	34
Tablo 4.4. Sınıf Değişkenine Göre Sürekli Kaygı Ölçeği ANOVA Sonuçları	34
Tablo 4.5. Yaş Değişkenine Göre Durumluk Kaygı Ölçeği ANOVA Sonuçları.....	35
Tablo 4.6. Yaş Değişkenine Göre Sürekli Kaygı Ölçeği ANOVA Sonuçları.....	35
Tablo 4.7. Aile Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Durumluk Kaygı Ölçeği T-Testi Sonuçları .36	
Tablo 4.8. Aile Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Sürekli Kaygı Ölçeği T-Testi Sonuçları.....	36
Tablo 4.9. Mezun Olunan Lise Türü Değişkenine Göre Durumluk Kaygı Ölçeği ANOVA Sonuçları.....	37
Tablo 4.10. Mezun Olunan Lise Türü Değişkenine Göre Sürekli Kaygı Ölçeği ANOVA Sonuçları.....	37
Tablo 4.11. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Durumluk Kaygı Ölçeği ANOVA Sonuçları.....	38
Tablo 4.12. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Sürekli Kaygı Ölçeği ANOVA Sonuçları.....	38
Tablo 4.13. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Durumluk Kaygı Ölçeği ANOVA Sonuçları.....	39
Tablo 4.14. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Sürekli Kaygı Ölçeği ANOVA Sonuçları.....	39
Tablo 4.15. Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Durumluk Kaygı Ölçeği ANOVA Sonuçları ...	40
Tablo 4.16. Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Sürekli Kaygı Ölçeği ANOVA Sonuçları.....	40

KISALTMALAR LİSTESİ

akt. : Aktaran

vd. : Ve diğerleri

AKB : Ayrılma Kaygısı Bozukluğu

KPSS : Kamu Personeli Seçme Sınavı

TDK : Türk Dil Kurumu

DSM : The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders

BÖLÜM I

GİRİŞ

Kaygı, korku, endişe veya bunaltı çoğu kez birbirinin yerine kullanılan ancak bazı yönleriyle birbirinden ayrılan kavramlar olarak ele alınabilir. Bu kavramlardan “korku” daha çok somut bir tehlike karşısında verilen tepki veya yanıt olarak düşünülebilirken, “kaygı” ise bireyin belirsiz, henüz gerçekleşmemiş ve genelde tehlikeli bir uyarana yönelik geliştirdiği psikolojik temelli bir yanıt olarak değerlendirilebilir (Köroğlu, 2012). Kaygının kontrol altına alınmasının güçleştiği ve kişinin gündelik hayatındaki işlevselliğini etkilediği durumlarda psikiyatrik bir bozukluktan ve patolojiden söz edilebilir (Borkovec, Ray ve Stöber, 1998). Bu gibi durumlarda; yaygın anksiyete bozukluğu, seçici konuşmazlık, özgül fobi, agorafobi, panik bozukluk, maddeye veya ilaca bağlı kaygı bozukluğu gibi sağaltım gerektiren anksiyete bozuklukları ortaya çıkabilmektedir. Sosyoekonomik faktörler, şiddet ve travmatik olaylar gibi birçok değişkenin rol oynadığı anksiyete bozuklukları daha çok psikiyatri ve psikoterapinin kapsamı içinde yer almaktadır (Amiri ve Behnezhad, 2019). Bu çalışmada kaygı veya anksiyete (Alm. Angst, İng. Anxiety, Lat. Angustia) kavramı patoloji ile ilişkilendirilmeyecek olup, kavram bireyde endişe, üzüntü yaratan düşünceler ve güvensizlik hisleri ile (Pichot, 1999) sınırlandırılarak ele alınacaktır. Çalışma kapsamında Cattell ve Scherer (1958) tarafından belirlenen iki ayrı kaygı türü olan durumluk kaygı ve sürekli kaygı kavramları temel alınacaktır. Bu bağlamda, durumluk kaygı “*öznel gerilim ve korku duygularıyla karakterize olan geçici duygusal bir durum*” sürekli kaygı ise “*görelî olarak bireyde varolan kaygı eğilimi ve kaygının yoğunlaşması ve süreklilik kazanması*” (Yıldız, Yeniçeri ve Öngel, 2019) süreci olarak değerlendirilecektir.

Alanyazın incelendiğinde kaygı ile ilgili birbiriyle örtüşen ve bazı yönleriyle birbirinden ayrılan tanımların olduğu görülmektedir. Kaygı bazı kaynaklarda, kişinin yaşadığı tehlikeli olaylar karşısında hissettiği tedirginlik veya akıldışı korku durumu olarak tanımlanmaktadır (Manav, 2011). Kaygı, nesnenin olmadığı durumda ortaya çıkan ve bu yönüyle temel duygulardan biri olan korkudan ayrılan bir duygu ve bu duygunun sürece yayılmış hâli olarak da ele alınmaktadır. Birey için hangi durumda, ne süreçte ve neye bağlı olarak hissedileceği bilinmemekle beraber bu bilinmezlik hali kaygı duygusunu ortaya çıkarabilmektedir (Köknel, 1989; akt. Perişan, 2018). Diğer taraftan, kaygı öğrenme düzeyini belirli ölçülerde etkileyen bir faktör olarak da değerlendirilmektedir. Kaygı düzeyinin çok fazla olması öğrenmeyi

olumsuz etkilerken, orta düzeyde bir kaygı bireyin öğrenme süreçlerinde görece olumlu etkiler yaratabilmektedir. (Yetgin, 2017). Eğitim hayatında ele alındığı zaman yüksek kaygı düzeyi başarıyı olumsuz yönde etkilerken (Rana ve Mahmood, 2010), öğrencilerin kaygılarını yönetebilmeleri akademik başarılarını arttırabilmektedir (Tambaya, 2019).

Amerikan Kolej Sağlık Derneği, 2000’li yılların başından bu yana üniversite öğrencilerinin kaygı düzeylerinin yaklaşık iki kat arttığını, kaygının bir sonucu olarak öğrencilerin %21.9’unun öğrenim hayatlarının olumsuz etkilendiğini bildirmektedir (Amerikan Kolej Sağlık Derneği, 2015). Araştırmalar üniversite öğrencilerinde saptanan yüksek düzey kaygının; hafıza, çalışma alışkanlığı, fiziksel ve ruhsal sağlığı olumsuz etkilediğini, bu öğrencilerde kaçınma ve etkisiz başa çıkma stratejileri gözlendiğini bildirmektedir (Bamber ve Morpeth, 2019). Kaygı ve stres toplumun her kesimini etkileyebilmekte, kaygıyla başa çıkmak için çeşitli yol ve yöntemler aranmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri’nde okul çağındaki çocukların stres ve kaygıyla başa çıkmalarında okul temelli yoga veya meditasyon gibi uygulamalara başvurulduğu, bu türden uygulamaların gün geçtikçe popüler hale geldiği belirtilmektedir (Smith, Esat ve Kanojia, 2020).

Freud kaygıyı olumsuz bir durum karşısında bireyin bu duruma karşı koyma direnci göstermemesi sonucunda bireyde ortaya çıkan psikolojik hal olarak değerlendirmektedir. Birey içinde bulunduğu olumsuz durumu tehdit edici bir unsur olarak algıladığı zaman kendi yaşamını devam ettirme ve psikolojik yapıyı koruma gibi amaçlarla tehlikelerin farkına varır. Bu da kaygıya neden olan bir sinyal olarak değerlendirilmektedir (Ünal-Karagüvan, 1999). Freud kaygı ve korku kavramları arasında bir ayrıma gitmektedir. Yazara göre korku bir nesneyle ilgilidir, kaygının dolaysız bir nesnesi olmamakla beraber, bireyin deneyimlediği kendine özgü bir “kaygıya hazırlık” sürecinden bahsedilebilir. Freud kaygıyı bireyin hiçbir nesne olmaksızın sıkıntılı bir beklenti içinde olma hali olarak ele almaktadır (Perelberg, 2018). Kaygının temellerine yönelik faktörlerin ele alındığı birçok çalışma yapılmış olmakla beraber, kaygının nedenlerinin ele alındığı araştırmalarda Freud’un psikanalitik kuramları bazı yönleriyle kabul gören yaklaşımlar arasında yer almaktadır. Freud’a göre kaygının kaynağını uyaran karşısında biyolojik yetersizliklerden kaynaklanan acı ve endişe duyguları oluşturmaktadır. Organizma biyolojik dürtülerin üstesinden gelemediği durumlarda bedeni tepki gösterebilmektedir. Bu tepkiler organizmanın acı çektiğini göstermekte olup, birincil kaygıyı meydana getirmektedir (Şahin, 2019). Birincil kaygıya neden olan birçok unsurun bulunduğu ifade edilebilir. Örneğin; dikkat dağınıklığı, geçmiş hayat tecrübelerini anımsama, korku veren görsel imgeler, başa çıkamama korkusu, fiziksel olarak zarar görme korkusu ve

gerçek dışı hislere kapılma gibi unsurlar birincil kaygıya neden olan etmenler arasında yer almaktadır. Öte yandan, söz konusu kaygı belirtileri kişiden kişiye farklılık gösterebilmektedir (Gündüz, 2009).

Bowlby'nin yaptığı çalışmalarda kaygının temelini bireyin çocukluk yıllarında bakımından sorumlu olan kişi (veya kişiler) ile arasında tesis edilen bağlanma stilleri oluşturmaktadır. Bununla birlikte, yetişkinlik kaygısının kökeninde çocuğun kaygısını dizginleyecek koruyucu bir figürün olmadığı zorlu güvensiz çocukluk deneyimleri yatmaktadır (Cassidy, Jackson and Brown, 2009). Güvenli bağlanma stili algısının yüksek olması bireyin kaygı düzeyinin düşük düzeyde olmasına zemin hazırlarken, güvensiz bağlanma stili algısının yüksek olduğu bireylerde kaygı bozukluklarının daha yaygın olduğu belirtilmiştir (Kesebir, Kavzoğlu ve Üstündağ, 2011). Bağlanma kuramına göre, bağlanma yaşamın erken dönemlerinde başlamaktadır (Bowlby, 1973). İlk çocukluk döneminde bağlanma nesnesinden (çoğu kez anne) ayrılma durumunda kaygı duymak doğal bir süreç olup, kendini koruma yeterliliğine sahip olmayan çocuk için anneyi yakınında tutmayı sağlayan evrimsel bir düzenek olarak ele alınabilmektedir (Alkın, 2018). Bebeklerin bir yaşından önce anneden (ya da bağlanma nesnesinden) ayrı kaldıklarında ayrılma kaygısı sergilemeleri doğal bir süreçtir. Araştırmacılar, erken çocuklukta var olan normal ayrılma kaygısının 3-5 yaşlarına doğru yatıştığını, okula başlayan bazı çocuklarda belirli oranlarda ayrılma kaygısının olağan olabileceğini vurgulamaktadırlar (Alkın, 2018; Pınar, 2021). Bir ruhsal bozukluk olarak Ayrılma Kaygısı Bozukluğu (AKB) ise çocukluk dönemi ile beraber yetişkinlik dönemine uzanabilen, hatta ilk kez yetişkinlik döneminde de başlayabilen ve yaygın anksiyete bozukluklarından ayrı bir tür olarak ele alınan bir patoloji olarak ele alınmaktadır (Manicavasagar ve Silove, 1997).

Heidegger'in felsefi görüşlerinde kaygı kavramı insanın varoluşunun önemli bir argümanı olarak nitelendirilmiştir. Heidegger'e göre insanların dünyaya ilişkin ilk kavrayış ve anlayışları duydukları kaygıyı ve onunla bağlantılı olan duygu durumlarını yansıtmaktadır (akt. Karabulut, 2014). Bilişsel davranışçı terapinin temsilcileri Mowrer, Skinner, ve Wolpe ise kaygının, insanların karşılaştıkları çeşitli olumsuz durumlar karşısında verdikleri duygusal tepkilerin bir sonucu olarak ele alınması gerektiğini ifade etmişlerdir (Freeman ve Freeman, 2012). Watson ve Friend ise insanların olumsuz değerlendirilme korkularından nedeniyle kaygı yaşadıklarını, bunun da sosyal kaygı olarak ifade edildiğini belirtmişlerdir (Dilbaz, 2000).

Yaygın kaygı bozukluğunu Wells (1997) üst bilişsel model kapsamında değerlendirmektedir. Wells'in yaklaşımına göre, birey endişelenme konusunda pozitif üst

bilişsel inançlar ortaya koyarak endişe duymayı baş etme yöntemi olarak tercih etmektedir. Birey endişe hissettiğinde, problemlerle baş edebileceğine, olumsuz gelişen olaylarla ansızın, hazırlıksız şekilde karşılaşmayacağına inanmaktadır. Bu tür kaygılar birincil tür endişe olarak nitelendirilmektedir. Endişelenme konusunda olumlu yaklaşımlar bireyi bir sarmal içine alabilmekte, daha çok kaygı hissetmesine yol açabilmektedir. Endişelenmeye ilişkin üst bilişsel inançların bir sonucu olarak, yine benzer bir biçimde endişe durumunun kontrol altına alınmadığı ve endişelenmenin bireyin işlevselliğine belirli oranlarda etkide bulunduğu durumlarda bireyde sık görülen kaygı bozukluğu belirtileri ortaya çıkabilmektedir. Bireyin endişe durumuna ilişkin olumsuz düşünceleri ikinci tip endişe şeklinde isimlendirilmektedir. İkinci tip endişe, kaygı düzeyinin artması, sağlıklı şekilde baş etme yöntemlerinde bozulmalara yol açmaktadır. Sonuçta, birey endişenin kontrol altına alınabilirliğine ilişkin olumsuz algılara sahiptir ve bunu kontrol etmekte güçlük çekmektedir (Wells, 1997; akt. Perişan, 2018).

Kaygı konusuna ilişkin yapılan araştırmalar değerlendirildiğinde, öğrencilerin başta üniversite sınavları olmak üzere genellikle sınavlara yönelik kaygılarının değerlendirildiği dikkat çekmektedir (Alammari and Bukhary, 2019; Güler ve Çakır, 2013; Handayuni, Ifdil and Putri, 2020; Khoshhal, Khairy, Guraya, and Guraya, 2017; Sayin, 2015). Bunun yanında üniversite öğrencileri üzerinde de kaygı düzeyi ile ilişkili faktörlerin ele alındığı çalışmalara da rastlanmaktadır (Bedewy and Gabriel, 2015; Nunez-Pena, Suárez-Pellicioni and Bono, 2016; Tuncer ve Doğan, 2015).

Bireyin yaşamında üniversite öğrencilik yılları farklı sosyal etkileşim deneyimlerinin yaşandığı, bireyin kendini gerçekleştirmek adına çeşitli olanaklar bulduğu bir dönem olmanın yanı sıra, özellikle 4.sınıflar için kaygıların çeşitli oranlarda artabileceği bir dönem olarak da düşünülebilir. Söz konusu kaygı durumları genellikle mezuniyet, mezuniyet sonrası iş ve işsizlik konuları ile ilişkili olarak ortaya çıkabilmektedir. Bireylerarası çatışmalar, sağlık sorunları, aileye yönelik sorumluluklar, işsiz kalma korkusu, arkadaşlıklar, toplumsal role yönelik planlar ve tercih edilen mesleğe yönelik duyulan endişeler kişide kaygıya neden olan unsurlardan bazıları olarak ifade edilebilir (Karaman, 2009). Üniversite öğrencileri açısından ele alındığı zaman kaygıya neden olan unsurların iyi bilinmesi öğrencilerde kaygı düzeyinin azaltılmasına katkı sağlayacak bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kapsamda yapılan bu çalışmada öğretmen adaylarında durumluk kaygı ve sürekli kaygı düzeyinin incelenmesi amaçlanmıştır.

1.1. Problem Durumu

Okul öncesi dönem çocukların öğrenme, büyüme ve gelişimlerinin hızlı olduğu bir dönem olmakla beraber (Brown ve Jernihan, 2012), çocukların potansiyellerinin gerçekleştirilmesi ve gelişim alanlarının optimum bir biçimde desteklenmesinde okul öncesi eğitimi öğretmenlerine de bu süreç içerisinde büyük sorumluluklar düşmektedir. Bu noktada okul öncesi öğretmenlerinin mesleki öz-yeterlik düzeyleri ile çocuk gelişimi konularında yüksek bilgi düzeyine sahip olmaları önem arz etmektedir.

Bilindiği gibi okul öncesi öğretmenlerinin mesleki donanımlarının geliştiği en önemli evrelerden biri üniversite öğrenim hayatıdır. Üniversite hayatında öğretmen adayları bir taraftan mesleki bilgi ve becerilerini geliştirirken bir taraftan da çeşitli nedenlere bağlı olarak kaygı yaşayabilmektedir. Öğretmen adaylarının kaygı yaşamalarına neden olan unsurların başında atanma sürecinde sorun yaşama, Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) düşük puan alma, gelecekte iş bulamama ya da aile ve sosyal çevrenin beklentilerini karşılayamama düşüncesi gibi nedenler gelmektedir (Pamuk, Hamurcu ve Armağan, 2014). Buna karşılık alanyazında yer alan çalışmalarda okul öncesi öğretmen adaylarında sürekli kaygı ve durumluk kaygı düzeyi ile ilişkili faktörlerin ele alındığı çalışmaların bulunmadığı görülmektedir. Yapılan bazı çalışmalarda okul öncesi öğretmenlerinde mesleki öz-yeterlik ve kaygı ilişkisi (Aytaç, 2020), matematiğe ilişkin kaygı düzeyi (Gündoğan, 2019) gibi konuların çalışıldığı görülmektedir. Bu noktada “Okul öncesi öğretmen adaylarında durumluk ve sürekli kaygı düzeyi ile ilişkili faktörler nelerdir?” sorusunun yanıtlanması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, araştırmanın alt problemleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

- 1- Okul öncesi öğretmen adaylarına uygulanan kaygı anketine verilen cevapların frekans ve yüzdelik dağılımları nasıldır?
- 2- Okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk sürekli kaygı düzeyleri sınıf değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
- 3- Okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk sürekli kaygı düzeyleri yaş değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
- 4- Okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk sürekli kaygı düzeyleri aile gelir düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
- 5- Okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk sürekli kaygı düzeyleri mezun olunan lise türüne göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
- 6- Okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk sürekli kaygı düzeyleri anne eğitim durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?

- 7- Okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk sürekli kaygı düzeyleri baba eğitim durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
- 8- Okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk sürekli kaygı düzeyleri kardeş sayısına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
- 9- Okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk kaygı ve sürekli kaygı puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Yapılan bu araştırmada ilk olarak, okul öncesi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının durumluk ve sürekli kaygı ilişkisinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi, durumluk ve sürekli kaygı düzeyi ile bağlantılı demografik faktörlerin belirlenmesi hedeflenmiştir. Bununla birlikte, Okul Öncesi Öğretmen Adaylarına Yönelik Kısa Kaygı Anketi uygulanarak kaygı düzeylerini etkileyen faktörlerin nelerden meydana geldiği, bir başka ifadeyle hangi unsurların onları daha çok (ve görece daha az) kaygılandığına yönelik genel bir bilgi edinmek amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

İnsan, yaşamının çeşitli evrelerinde çeşitli olaylar karşısında belirli ölçülerde kaygı deneyimleri yaşayabilmektedir. Ülkemizdeki üniversite öğrencilerinin kaygı düzeylerinde çeşitli nedenlere bağlı olarak zaman zaman artış gözlemlendiği bilinmektedir. Toplumsal dönüşümde rol oynayacak, topluma hizmet edecek öğretmen adayı olan bu öğrencilerin kaygı durumlarına yönelik bilgi edinilmesi ve bu yönde yapılacak çalışmalar önemini korumaktadır. Nasıl ki sağlığa ilişkin bölümlerde eğitim alan öğrencilerin gelecekte insan sağlığını doğrudan etkileyecek bir meslek dalında bulunmaları ve bireylere bazı sağlık problemlerinde destek olacak olmaları nedeniyle başta kendi mental, fiziksel ve ruhsal sağlıklarının yerinde olması son derece önemli ise çocukların; sosyo-emosyonel, bilişsel gelişim, dil gelişimi gibi alanlarda potansiyellerinin gerçekleştirilmesinde kurucu bir rol oynayan okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının da duygusal iyilik hali önem arz etmektedir. Dolayısıyla ilgili hedef kitlenin olası kaygı ve endişelerini anlamak ve bu yönde nicel veya nitel araştırmalar yapmak gerekli olabilmektedir. Bir başka ifade ile öğretmen veya öğretmen adaylarını kaygılandıran faktörlerin bilinmesi ve kaygı seviyelerinin tespit edilmesinin önemi büyüktür (Karaman, 2009).

Doğrudan insan ile çalışılan bir çok branş veya iş kolunda olduğu gibi çocuklarla yoğun bir etkileşim ve konsantrasyon gerektiren okul öncesi eğitimi alanında çalışan öğretmenler de mesleki hayatlarında çeşitli problemlerle karşılaşabilmektedir. Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin, işleri nedeniyle, sınıflarında bulunan çocukların aile bireyleri ile ilişkilerinin yoğun olması, sınıflarında yer alan çocukların sosyal, zihinsel, fiziksel gelişimi ve eğitimleri ile ilgili olmaları, sınıflarında aralıksız olarak eğitimi devam ettirmeleri ve sınıf mevcudunun yoğun olması gibi gerekçelerle yorucu bir iş temposuyla karşı karşıya oldukları bilinmektedir (Deniz-Kan, 2008; akt. Gümrükçü-Bilgici, 2016). Söz konusu faktörler okul öncesi öğretmenlerinde özellikle meslek yaşamında kaygıya neden olan unsurlar arasında değerlendirilebilir. Bunun yanında okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verilen çocukların küçük yaş gruplarında yer alması nedeniyle eğitimleri sağlıklı yürütememeleri ve eğitim programının yetersiz olması gibi nedenlerden dolayı kaygı yaşadıkları belirtilmektedir (Temiz, 2017). Bunun yanında okul öncesi öğretmenlerinin meslek yaşamında kaygı düzeylerini arttıran unsurların sınıf içi uygulamaları olumsuz yönde etkilediğine vurgu yapılmaktadır (Gündoğan ve Aslan, 2020).

Alanyazında yer alan bilgiler değerlendirildiği zaman okul öncesi öğretmenliğinin stres ve kaygı düzeyi yüksek bir meslek olduğu görülmektedir. Bu noktada okul öncesi öğretmenlerinin meslek yaşamları boyunca düşük stres ve kaygı düzeyine sahip olmaları meslek yaşamları öncesinde alacakları eğitim ile sağlanabilir. Çünkü meslek yaşamı öncesinde alınan eğitim ile öğretmen adaylarının mesleki öz yeterlik düzeyleri gelişmekte, bu durum meslek yaşamlarını olumlu yönde etkilemektedir. Bunun yanında öğretmen adaylarında da kaygı düzeyini yükselten bazı unsurlar bulunmaktadır. Örneğin; eğitim hayatı sonunda atanma konusunda yaşanan stres, eğitim hayatı boyunca karşılaşılan maddi sorunlar ve ders programlarının yoğunluğu gibi faktörler okul öncesi öğretmenlerinde kaygı düzeyini yükseltebilmektedir. Bu konuda yapılan çalışmalarda öğretmen adaylarının durumluk ve sürekli kaygı düzeylerini etkileyen unsurların başında üniversite ortamında kötü arkadaş ilişkileri, iş bulamama korkusu, akademik başarı düzeyinin düşük olması, KPSS sınavında başarısız olma ve aile üyelerinin beklenti içinde olması gibi faktörlerin geldiği belirtilmektedir (Karaman, 2009; Pamuk vd., 2014). Eğitim hayatı boyunca kaygı düzeyi yüksek olan bireylerin gerek eğitim yaşamlarında gerekse de ilerleyen yıllarda meslek yaşamlarında bazı sorunlar ile karşılaşmaları muhtemel bir durumdur. Bu noktada okul öncesi öğretmen adaylarında kaygı düzeyinin en aza indirilmesi için öncelikli olarak kaygı düzeyini etkileyen unsurların iyi bilinmesi gerekmektedir. Buradan hareketle ilerleyen yıllarda kaygıyla başa çıkmak hususunda

çeşitli izlenice veya eğitici, destekleyici programlar oluşturulabilecektir. Bu kapsamda yapılan bu araştırmanın alanyazına belirli oranlarda katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

Okul öncesi öğretmen adaylarının veri toplama sürecinde tüm ölçme araçlarına tam ve samimi cevaplar verdikleri varsayılmıştır.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının verilerin toplanması sırasında çevresel faktörlerden etkilenmediği varsayılmıştır.

Araştırmada örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma 2020-2021 eğitim öğretim yılı ile sınırlı olup, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okuyan ve araştırmaya gönüllü katılan okul öncesi öğretmen adayları ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Kaygı: Türk Dil Kurumu (TDK) Güncel Türkçe Sözlüğü'nde kavramsal açıdan kaygı "endişe, tasa ve üzüntü duyulan düşünce" olarak açıklanmaktadır (Karakuş-Tayşi ve Taşkın, 2018).

Durumluk Kaygı: Korku ve öznel gerilim duyguları ile karakterize olan geçici duygusal bir durum şeklinde tanımlanmaktadır (Cattell ve Scherer, 1958).

Sürekli Kaygı: Durumluk kaygı düzeyinin süreklilik ve yoğunluk kazanması sonucunda ortaya çıkan kaygı türü olarak tanımlanmaktadır (Cattell ve Scherer, 1958).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kaygı Kavramı

Genellikle kaygı tehdit oluşturuvcu bir durum karşısında kişi tarafından endişe ve huzursuzluk duyulması olarak ifade edilmektedir (Karaman, 2009). Bir başka deyişle kaygı; bireyin yapısal özellikleri kapsamında yer alan psikolojik ve çevresel olaylara ilişkin sergilenen duygusal tepki; dar anlamda ise, başlangıcı ve çıkış noktası bilinçli olmamasına karşın bilinçli şekilde hissedilen, aynı zamanda bireyde sararma, terleme gibi fizyolojik değişimleri de tetikleyen bir duygudur. Kaygı, kişinin gelecek ile ilgili veya yaşadığı belirsizlikler üzerine endişe ve gerginlik içeren çeşitli yaşantıları deneyimlemesidir. Bilinmeyen ve kavranamayan bir risk durumunu beklemek bireyde kaygı olarak gerginlik ve huzursuzluk yaratmaktadır (Kaya ve Varol, 2004).

Somut bir sebep yokken, bilinçdışının etkisi sonucu gelecek endişesi, tedirginlik, iç sıkıntısı şeklinde kendini hissettiren evrensel duygu kaygıyı ifade etmektedir. Sağlıklı birey, kaygı durumunu şiddetli ve sık sık yaşamamaktadır. Bu duygunun şiddetli ve sıkça gelişmesi, bireyin çoğu kez geçmişinde ciddi bir çatışma ve engellenme yaşadığını ortaya koymaktadır (Bakırcıoğlu, 2005; akt. Gümrükçü-Bilici, 2016). DSM-5'te yer alan ifadeye göre kaygı, bireyin tehdit algısına yönelik gelişen kontrol altına alınamayan ve yineleyen huzursuzluk, gerginlik durumuna ve kaçınmalara neden olan duygulardır. Sindirim sorunları, nefes alma güçlüğü, çarpıntı, çıldırma ve ölüm korkuları, öfke patlamaları gibi görünüşler kaygının ifade şeklinde yer alan faktörlerdir (Amerikan Psikiyatri Birliği, 2013; akt. Perişan, 2018).

Kaygı kavramının ifadesinde ve değinilen tanımlarda kültürel ve sosyal unsurlara genellikle daha fazla önem verildiği dikkati çekmektedir. Genellikle kişiyi olumsuz yönden etkileyen hislerin bireyde kaygı yarattığı ifade edilebilir (Akınalp, 2013). Kavramsal boyutu ile kaygıyı ön plana çıkaran psikolojik teori psikanalitik kuramdır. Kaygı, başta psikanalitik kuramın kurucusu Freud tarafından değerlendirilmiş ve Freud kaygıyı yer yer nevrotik bir durum olarak ele almıştır. Kaygının temelinde id'in iç reaksiyonlarını bastırmak yatarken, engelleme ise kaygı oluşumuna neden olmaktadır. Normal bir insanın hissettiği kaygı ile nevrotik kaygı birbirinden farklıdır. Her insanın arada bir hissettiği kaygı durumu "gerçekçi kaygı" şeklinde ifade edilir ve gerçekçi kaygı mantıklı ve kavranabilir şekilde tanımlanır. Söz

konusu kaygı hayatı idame ettirme ve korunma içgüdülerinin dışı yansımasıdır. Nevrotik kaygı ise mantıksal değildir ve nedensizdir (Tokgöz, 2017).

Kaygı ve beraberindeki çaresizlik hissi, nasıl yaşanırsa yaşansın gündelik hayatın sorumluluklarını alabilmek adına gereken yeteneği ortaya çıkaramamış ve gerçek benliğine yabancılaşmış olmanın özelliğidir. Bu yeteneklerden yoksun bir birey hazırlıksız olduğu rekabet halindeki bir dünya içerisinde kendini yetersiz ve güvensiz hisseder. Aslında çocukluk dönemlerinden günümüze mevcut olan sürekli ve hafif düzeydeki kaygılar, gündelik hayatta gelişen yeni durumların doğurduğu ek zorlamalar karşısında artabilir. Kaygı düzeyi yüksek bir birey genel olarak çevresindekileri de bıraktığından ihtiyacı olan destek ve sevgiden mahrum kalır. (Akınalp, 2013).

2.1.1. Kaygının Yaygınlığı

Amerika’da yürütülen bir araştırmada kaygının yaygınlık düzeyi %9.7-33.2 değerleri arasında değiştiği sonucuna ulaşılmıştır (Kisely vd., 2017; Kroenke, Spitzer, Williams, Monahan and Löwe, 2007). İngiltere, Fransa, İtalya, İspanya, Belçika, Hollanda, İsveç, Norveç, Almanya gibi birçok Avrupa ülkesini içeren araştırmalar incelendiğinde ülkeler arasında yaygın şekilde kaygı bozukluğunun bireyin hayatı boyunca ortaya çıkma sıklığı %0.1 ve 18.7 arasında değişirken, yıllık yaygınlığı %0.1 ve 8.9 arasında değişkenlik sergilediği görülmektedir (Lieb, Becker and Altamura, 2005). Ulusal alanyazında yaygınlık konusunda yer verilen araştırmaların az olması ve örneklem sıkıntısı dolayısıyla topluma genellenebilir olmasının zayıf olduğu görülmektedir. Ülkemizde, Türkiye Ruh Sağlığı Profili’nin ruhsal hastalıkların yoğunluğu ile ilgili çalışmaları incelendiğinde, nüfusun %18’inin hayatı süresince bir ruhsal hastalık geçirdiği belirlenmiştir (Sağlık Bakanlığı, 2011). Binbay ve diğerlerinin (2014) ülkemizde farklı kentlerden araştırmaya dâhil olan örneklem üzerindeki epidemiyoloji araştırmaları ele alındığında, yaygın kaygı bozukluğunun görülme sıklığı % 6.9 olarak belirlenmiştir (Perişan, 2018). Bununla birlikte, son yıllarda alanyazında kaygının yaygınlığı üzerine birçok araştırma yapıldığı ve her toplumda kaygı yaygınlığının farklı düzeylerde görüldüğü belirtilmektedir (Brenes, 2003; Bryant, Jackson and Ames, 2008; Faisal-Cury ve Menezes, 2007; Mirza ve Jenkins, 2004; Olfson vd., 2000; Remes, Brayne, Van Der Linde and Lafortune, 2016).

2.1.2. Kaygının Nedenleri

Her birey aynı durum karşısında farklı düzeylerde kaygı duyabilir. Kaygıyı tetikleyen durumlar kişiden kişiye değişiklik gösterebilmektedir. Bu nedenle kaygıyı daha iyi tanımlamak için kaygının temelini ve kaygıyı meydana getiren nedenleri iyi bilmek gereklidir (Sürücü, 2012). Kaygının nedenlerine ilişkin olarak geniş kapsamlı araştırmalar yapan Blair (2014), kaygıya neden olan unsurları aşağıdaki gibi sıralamıştır:

Aşırı Bilgi Yükü: Kişi her türlü veriye aynı anda erişebilmek ve dolayısıyla anında cevap almak istemektedir. Oysa söz konusu verilerin önemli bir kısmının gerektiği şekilde analiz edilmemiş olması geri plana atılmaktadır. Her an kullanıma hazır ancak kategorilere ayrılmamış, değerlendirilmemiş ya da bağlantı kurulmamış “bilgi depoları” bazen kaygıya neden olabilmektedir.

Hızlı Bilimsel Gelişmeler: Birey, yeni gelişmelerle ilgili, kendisine sunacağı faydalar veya sebep olacağı zararlar hiç söz konusu olmadan bilgi sahibi olmaktadır. Bir taraftan teknoloji ve bilimin, diğer yandan etik ve ahlakın birbirleri ile etkileşim içinde olmadığını ortaya koyan bu durum ise, özellikle “yaşam” ve “ölüm” terimlerinin deformasyona uğradığı biyoloji bilimlerinde gerçekleştiğinde memnuniyetsizlik ve kaygı duyguları artmaktadır.

Seyahat Kolaylığı: Şayet bireyin işi oldukça sık aralıklarla taşınmayı gerekli kılıyorsa, yaşadığımız yerde topluluk yaratma olasılığı da azalmaktadır. Birey yakın zamanda taşınacağını biliyorsa, büyük olasılıkla yan komşu ile yakın bağlar kurmak çok fazla bir anlam ifade etmeyecektir. Bireyi destekleyen sosyal çevrenin eksikliği durumunda kaygı nöbetlerinin gelişmesine karşı birey savunmasız kalmaktadır.

Yalnız Yaşama Furyası: Bireyin yalnız olmasının getirilerinden birisi de orantı duygusunu yitirmektir. Bireyin fikirlerini yeniden kontrol etmesini ya da konuşarak rahatlmasını sağlayacak biri yoksa küçük kaygılar daha büyük ve olduğundan daha önemli görünmeye başlamaktadır. Böyle bir tutum kaygıya zemin oluşturmaktadır.

Düşünce Akışına Aşırı Müdahaleler: Bireyin içinde bulunduğu çevre her geçen gün artan düşünce ve gürültü akışını sürekli olarak aksatan unsurlarla doludur. Bütün bireysel elektronik cihazlar kapatılsa dahi, birey sabit telefonlarda, her yerde karşılaştığı reklamlarda, ucuz şarkılardan kaçamaz. Sürekli tekrar eden ve ne zaman karşılaşacağı belli olmayan unsurların odaklanmayı zorlaştırdığı bilinmektedir, diğer taraftan aynı unsurlar, kaygı problemlerinde de ciddi bir etkiye sahiptir.

Medyanın Gücü: Bireye medya tarafından sağlanan bilgilerle ilgili en önemli sorun, bu bilgilerin gerçek bilgilerin çarpıtılarak elde ediliyor olmasıdır. Medyada daha çok karşılaşılan ve daha az ilgi çeken olaylar çok az verilirken, ürkütücü ve tuhaf (dolayısıyla etkileyici) olaylar bütün ayrıntıları ile anlatılır. Söz gelimi, Doğu Aglia'da 2001 yılında iki kız çocuğunun kaçırılarak öldürülmesinin ardından İngiltere'deki tüm anne-babalar kendi çocuklarının da aynı korkunç durumu yaşama olasılığından korkmaya ve kaygılanmaya başlamışlardır.

İstek ve İhtiyaç Duygularının Karışması: Bireyin ihtiyacı olmayan ve gücünün yetmeyeceği eşyaları alması gerektiğine ilişkin dikte edilen düşünceler kaygıya yol açmaktadır.

Yaşlanma Korkusu: Sonsuza kadar genç kalma zorunluluğu duygusuna yol açan baskılar kaygıya yol açmaktadır.

Giderek Kısalan Oyun Zamanı: Bireyin yaratıcı oyunlara vaktinin olmaması, sorunlar karşısında yenilikçi çözümlerin giderek azalması anlamına gelmektedir. Bu durum da kaygıya yol açmaktadır (Blair, 2014; akt. Gümrükçü-Bilgici, 2016).

2.1.3. Kaygının Belirtileri

Alanyazında yer alan çalışmalarda kaygının temel belirtileri fiziksel, fizyolojik, zihinsel ve davranışsal olarak sınıflandırılmış olup (Bayat vd., 2011; Kendler ve Gardner, 2011; Lebel, MacKinnon, Bagshawe, Tomfohr-Madsen and Giesbrecht, 2020), söz konusu belirtiler aşağıda başlıklar halinde açıklanmıştır.

2.1.3.1. Kaygının Fiziksel ve Fizyolojik Belirtileri

Kaygılı bir bireyde birtakım fizyolojik belirtilerin yanı sıra fiziksel sorunlarda göze çarpmaktadır. Söz gelimi; tokluk ya da açlık duygusu, aniden sinirlenme, panik tutumlar, nefes almada zorluklar, cilt-deri problemleri, uykusuzluk, kabızlık veya ishal, boyun kaslarında gerilme, baş ağrısı, titreme, mide ağrısı, düzensiz nefes alıp verme, sebepsiz kalp çarpıntıları, yüksek tansiyon, çok terleme ve nefes darlığı gibi semptomlar kaygının ortaya çıkardığı belirtiler olmanın yanında, gelecekte daha ciddi kronik rahatsızlıkların gelişmesine de ortam hazırlarlar. Bu yapıdaki bireylerde, huzursuzluk ve endişenin yol açtığı yetersizlik, cesaretsizlik, kararsızlık, bireylerarası ilişkilerde aşırı hassasiyet, gerilim duyguları görülmektedir (Akınalp, 2013).

2.1.3.2. Kaygının Zihinsel Belirtileri

Kişi kaygı duygusu ile karşı karşıya kaldığında harekete geçmek için hazırlıklı olduğu için tehdit oluşturu bu faktörden uzaklaşabilmekte, tehlikeli dürtülerini bastırabilmekte ya da vicdanının sesini dinlemektedir. Kaygı durumunu kontrol edemeyen kişi çaresiz ve yalnızdır (Alisinaoğlu ve Ulutaş, 2003). Tokinan'a (2013) göre kaygı hissinin zihinsel göstergelerinin başında performansla dair düşünceleri dolayısıyla korku korkusu, statü kaybı hissi, kasların gerildiğini hissetme, yaptığı hataların getirileri konusunda endişelenme, yetersizlik duygusu, bilinç kaybı, hafıza hataları, hata yapmaktan korkma, kendine güveninin eksik olması, konsantrasyon kaybı, "katastrofik durum", performansı gösteren ve kendini izleyen şekilde benlik bölünmesi yer almaktadır.

Kaygının yoğunluğuna göre tutumlarda aksaklıklar olabilmekte, dikkat ve algılama düzeyinde bozukluklar yaşanmaktadır. Kaygı yaşayan kişi kendini ve tutumlarının kaygı sebebi olan durumdan uzak tutmak adına eyleme geçtiğinden çevresindeki diğer alternatifleri tam olarak göremez. Bu nedenle söz konusu durum kişinin huzursuzluk ve gerginliğini daha çok artırır (Kaya ve Varol, 2004).

2.1.3.3. Kaygının Davranışsal Belirtileri

Kaygı durumunun davranışsal göstergelerinin başında, rutinleşmiş davranışları bozma, performans hataları ve ilerleyen süreçlerde performansı yavaşlaması ve durması, nemlenmiş dudaklar, ruhsuz bir yüz ifadesi kalkık omuzlar, titreme, ses titremesi ve güçsüzlük gibi belirtiler yer almaktadır (Tokinan, 2013).

2.1.4. Kaygının Sonuçları

Kaygılı olan kişi bu durumu bütün hayatına da yansıtmaktadır. Ev içerisinde hane halkına bunu yansıtırken, çalışma ortamında işine, iş arkadaşlarına bu durumu yansıtmaktadır. Bireysel açıdan gündelik hayatın olumsuzluklarından doğan kaygı, kişiyi çok farklı şekillerde etkilemektedir (Akınalp, 2013). Yüksek düzeyde kaygı bazı kaygı bozukluklarını beraberinde getirmektedir. Yaygın kaygı bozuklukları: madde kullanımına bağlı anksiyete problemleri, genel sağlık durumuna bağlı anksiyete sorunları, yaygın anksiyete bozuklukları, akut stres bozukluğu, post-travmatik stres bozukluğu, obsesif-kompulsif bozukluk, sosyal fobi, özgül fobi, agorafobi, agorafobili panik bozukluğu, panik bozukluğu bulunmayan agorafobi, agorafobi olmadan panik bozukluğu, panik atağını kapsamaktadır (Türkçapar, 2004).

Olumsuz boyutlarına karşın kaygının organizmayı güdüleyici, koruyucu ve uyarıcı yönleri de mevcuttur. Bireyin hayal kırıklığı, ayrılık, cezalandırılma, acı, yaralanma gibi durumlara yönelik kendisini hazırlaması kaygı durumunun uyarıcı, tedbir alması ve şayet olumsuz bir durum gelişirse daha kolay üstesinden gelmesi başarısız olma ve koruyucu endişesi ile daha fazla çalışmaya teşvik etmesi ise güdüleyici niteliklerine yönelik gösterilebilecek örneklerdir. Olumlu kaygı kişiyi toplumda önemli yerlere gelmeye güdülemekte ve öğrenme konusunda daha istekli hale getirmektedir. Olumlu kaygı durumu kişi tarafından iyi yönetilemediği takdirde ise ne kadar gayret gösterirse göstereceği başarısız olacağını düşünerek, kaygının esaretinde kalacak ve başarılı olabileceğinin daha azını sergileyebilecektir (Akgün, Gönen ve Aydın, 2007). Kaygı durumunun hangi durumlarda yararlı veya zararlı olduğunu kavrayabilmek için kaygının düzeyinin ve başarılması hedeflenen işin zorluk oranının iyi bilinmesi gerekmektedir (Melanlıoğlu ve Demir, 2013).

2.1.5. Kaygı Türleri

Yaygın kaygı bozukluğu teşhisi, öncelikle DSM 3'te, hastalık grupları kapsamına alınmıştır (Amerikan Psikiyatri Birliği, 1980). Günümüzde ise, Amerikan Psikiyatri Birliği'nin (2013) psikiyatrik problemler için kullandığı temel tanılama yöntemi olan DSM 5'e göre, kaygı (anksiyete) bozukluklarının sınıflandırılması, tanımlanmamış kaygı bozukluğu; tanımlanmış kaygı bozukluğu; başka bir sağlık durumuna bağlı kaygı bozukluğu; maddenin yol açtığı kaygı bozukluğu; yaygın kaygı bozukluğu; agorafobi; panik bozukluk; sosyal fobi; özgül fobi; seçici konuşmazlık; ayrılma kaygısı bozukluğu şeklindedir (Perişan, 2018).

Freud, kaygının dürtüsel ve içgüdüsel olarak gücün bastırılması neticesinde geliştiğini iddia etmiştir. Ruhsal çözümleme öğretileri kaygıyı dört temel başlık çerçevesinde ele alır:

1. Üst benlik Kaygısı: Erteleyici, engelleyici, denetleyici, baskıcı, sert, katı üst benliğin neden olduğu kaygı durumu olup suçluluk, günahkârlık hisleri ve düşünceleri ile bir arada yer alır.
2. İğdişlik Kaygısı: Oedipus karmaşası süreci dolayısıyla ortaya çıkan kaygıdır. Başarısızlık bedensel ve ruhsal örselenme, zarar görme, yaralanma düşünce ve duygularını kapsar. Cinsel korkularla bir arada yer alır.
3. Ayrılma Kaygısı: Sayılan, sevilen, ilgi gösterilen bir insanı kaybetmek veya ondan uzak durmak korkusuyla bir arada bulunan kaygıdır.

4. Alt benlik Kaygısı: Kaygıyla beraber benlik kontrolünün gücünün zayıflaması sonucu alt benlikte yer alan dürtü ve içgüdülerden kaynaklı tutum ve eylemlerin su üstüne çıkacağından korkmaktır (Gümrükçü-Bilgici, 2016).

Bu çalışmada ise durumluk ve sürekli kaygı kavramları üzerinde durulmuş olup, söz konusu kaygı türleri aşağıda başlıklar halinde açıklanmıştır.

2.1.5.1. Durumluk Kaygı

Durumluk kaygı; kişinin kaygı düzeyinde durumsal değişikliklere bağlı şekilde ortaya çıkan geçici değişiklikleri anlatır. Bir başka deyişle, stres veya tehdit içeren durum karşısında kişinin sergilediği geçici duygusal tepkidir (Yüksel, 2014). Yine farklı bir ifadeyle, tehlikeli durumların ortaya çıkardığı ve genel olarak her insanın yaşamış olduğu geçici ve duruma bağlı olarak o anda hissettiği kaygıdır. Durumluk kaygı, kişinin belli bir anda bir uyarana ya da durumu kendisi adına tehlike arz eden ve zararlı şekilde algılaması durumunda ortaya çıkar (Kaya ve Varol, 2004). Cesur'a (2017) göre durumluk kaygı, bireyin içinde bulunduğu stresli durumdan kaynaklı olarak duyulan korku durumudur. Fizyolojik açıdan da görülen bu tür kaygıda uyarılma neticesinde gelişen titreme, kızarma, terleme, sararma değişimler yaşanabilmektedir.

Spielberger' e göre durumluk kaygı, bireyin mevcut durumunun tehlike ve tehdit oluşturan şartlardan meydana gelmesinden veya bu şekilde algılanmasından, yorumlanmasından ve anlaşılmasından kaynaklanmaktadır. Durumluk kaygı keder veren, hoş olmayan duygulanım durumu ortaya çıkarır. Bu duygulanım durumu duyumsanır, anlaşılır ve algılanır. Bu dönemde bilinç uyanık, haberdar ve açıktır. Bitkisel sinir sistemi fonksiyonlarında değişimler olduğunu ortaya koyan semptomlar gelişir (Köknel, 2014; akt. Gümrükçü-Bilgici, 2016).

2.1.5.2. Sürekli Kaygı

Birey öz değerlerinin riske girdiğini düşünmesi veya mevcut durumları stresli şekilde yorumlaması neticesinde kaygı hisseder. Bu durum da sürekli kaygıyı ifade eder. Sürekli kaygı; durumluk kaygıya kıyasla sürekli ve durağandır. Sürekli kaygının süresi ve şiddeti kişiliğine göre değişiklik gösterir. Kişiliğinin kaygıya eğilimli olması, sürekli kaygı seviyesine etkide bulunur. Bireylerin sürekli kaygı durumlarının farklılık göstermesi, tehdit eden, tehdit içeren durumun anlaşılmasını, algılanmasını, yorumlanmasını, tek kelime ile değerlendirilmesini

değiştirir. Sürekli kaygı seviyesindeki bu değişiklik, durumluk kaygı seviyesine de etki eder (Yüksel, 2014).

Özetle, durumluk kaygı: “*öznel gerilim ve korku duygularıyla karakterize olan geçici duygusal bir durum, Sürekli kaygı ise, görelî olarak bireyde varolan kaygı eğilimini göstermekte olup, durumluk kaygının yoğunlaşması ve süreklilik kazanması*” hali olarak tanımlanmaktadır (Yıldız vd., 2019).

2.2. Öğretmen Adaylarında Kaygı Üzerine Yapılan Araştırmalar

Güngör (2019) tarafından yapılan çalışmada, öğretmen adaylarında öz-yeterlik algısı ile mesleki kaygı düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmış, çalışmaya 1068 üniversite öğrencisi katılmıştır. Çalışmanın sonunda öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği, erkek öğretmen adayları ile karşılaştırıldığı zaman kadın öğretmen adaylarının daha yüksek kaygı seviyesine sahip oldukları bulunmuştur. Bunun yanında öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin öğrenim görülen bölüm değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. İngilizce, ortaokul matematik ve fen bilimleri bölümlerinde okuyan öğretmen adaylarının toplam mesleki kaygılarının; beden eğitimi, sosyal bilgiler ve bilişim teknolojileri bölümlerinde okuyan öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Beksaçi (2019) yaptığı çalışmada, üniversite öğrencilerinde yaşam doyumu ile depresyon ve kaygı düzeyini bazı değişkenlere göre incelenmiştir. Çalışmaya farklı bölümlerde öğrenim gören 442 üniversite öğrencisi katılmıştır. Çalışmanın sonunda öğrencilerin sürekli kaygı düzeylerinin sosyo-ekonomik yapı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Cinsiyet değişkenine göre ele alındığında kadın öğrencilerde sürekli kaygı düzeyinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yaş değişkenine göre ele alındığı zaman ise 24 ve üzeri yaş grubunda bulunan öğrenciler ile kıyaslandığı zaman 18-20 ve 21-23 yaş grubunda yer alan öğrencilerde sürekli kaygı düzeyinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Güney-Ziyalan (2019) yaptığı çalışmada, üniversite öğrencilerinde bilişsel davranışsal kaçınma ve sürekli kaygı düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmış, çalışmaya 184 erkek ve 212 kadın olmak üzere toplam 396 üniversite öğrencisi katılmıştır. Çalışmanın sonunda öğrencilerin bilişsel davranışsal kaçınma ve sürekli kaygı düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Demografik faktörlere göre ele alındığı zaman

öğrencilerin sürekli kaygı düzeylerinin yaşanılan yer, yaş, cinsiyet ve aylık gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Karaçadır (2019) yaptığı çalışmada, üniversite öğrencilerinde sağlık konusundaki kaygı düzeyinin incelenmesi amaçlanmış, çalışmaya 173 erkek ve 180 kadın olmak üzere toplam 353 üniversite öğrencisi katılmıştır. Çalışmanın sonunda öğrencilerin %47.2'sinin sağlıkları konusunda kaygı yaşadıkları tespit edilmiştir. Bunun yanında öğrencilerin sağlık ile ilgili kaygı düzeylerinin anne eğitim düzeyi ile anne mesleği değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği bulgularına ulaşılmıştır. Annelerinin eğitim durumu yükseldikçe öğrencilerin kaygı düzeyleri azalmaktadır. Anne mesleği değişkenine göre de anne çalışmıyor ise sağlık kaygı düzeyleri yüksek; çalışıyor ise sağlık kaygı düzeyleri düşüktür.

Demirsu (2018) yaptığı araştırmada, üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn tutumları ile sürekli kaygı düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmış, çalışmaya 18-33 yaş aralığında bulunan 385 üniversite öğrencisi katılmıştır. Çalışmanın sonunda öğrencilerin aşırı koruyucu ve reddedici ebeveyn tutumu algıları ile sürekli kaygı ve kaygı duyarlılığı arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir.

Gönüldaş (2017) yaptığı çalışmada, özel eğitim öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının öz-yeterlik algıları ile kaygı ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmış, çalışmaya 416 kadın ve 212 erkek özel eğitim öğretmeni ve özel eğitim öğretmen adayı katılmıştır. Çalışmanın sonunda kaygı düzeyinin okul türü, lisans programı, eğitim düzeyi, medeni durum, yaş grubu ve cinsiyet değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, erkek katılımcıların kaygı düzeyi puan ortalamasının kadın katılımcılardan daha düşük sonuçlar elde edildiği görülmektedir. Yaş değişkenine göre ise kaygı puan ortalamalarının yaş arttıkça düştüğü görülmektedir. Bunun yanında öz-yeterlik düzeyi arttıkça kaygı ve tükenmişlik düzeyinin azaldığı, bu kapsamda öz-yeterlik ile kaygı ve tükenmişlik arasında negatif yönlü anlamlı ilişkiler olduğu bulunmuştur.

Demir (2017) yaptığı çalışmada, üniversite öğrencilerinde bağlanma stilleri ve kaygı düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya 18-25 yaş aralığında yer alan üniversite öğrencileri katılmıştır. Çalışmada öğrencilerin bağlanma stilleri ile kaygı düzeyleri arasında anlamlı ilişki olduğu, bu kapsamda güvenli bağlanma stili arttıkça sürekli kaygı düzeyinin azaldığı, saplantılı bağlanma stili arttıkça öğrencilerin sürekli kaygı düzeylerinin anlamlı derecede arttığı bulgularına ulaşılmıştır.

Küçük (2016) tarafından yürütülen araştırmada, üniversite öğrencilerinde bağlanma stilleri ve kaygı düzeyinin bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya farklı bölüm ve sınıflarda öğrenim gören 100 üniversite öğrencisi katılmıştır. Çalışmanın sonunda öğrencilerin bağlanma stilleri ile kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Demografik değişkenlere göre ele alındığı zaman araştırmaya katılan öğrencilerin sürekli kaygı düzeylerinin baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği, bu kapsamda baba eğitim seviyesi artarken sürekli kaygı puanının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Pektaş (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, üniversite öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn kabul ve reddine göre depresyon ve sürekli kaygı düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya lisans düzeyinde öğrenim gören 352 öğrenci katılmıştır. Çalışmanın sonunda ebeveyn reddi algısı yüksek olan öğrencilerde hem depresif belirtilerin hem de sürekli kaygı düzeyinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda ebeveyn reddi algısı ile sürekli kaygı düzeyi arasında pozitif yönde anlamlı ve güçlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Altun (2015) tarafından yürütülen araştırmada, pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarında öz-yeterlik inancı, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve kaygı düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmış, çalışmaya 492 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırmanın sonunda öğretmen adaylarında öğretmenlik mesleğine yönelik kaygı düzeylerinin düşük seviyede olduğu, kaygı düzeyinin yaş, cinsiyet ve mezun olunan fakülte türü değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Bunun yanında çalışmaya katılan öğretmenlerin mesleklerine yönelik öz-yeterlik ve tutum düzeyleri yükseldikçe mesleki kaygı düzeylerinin de azaldığı bulgularına ulaşılmıştır.

Pamuk ve diğerleri (2014) sınıf öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören üniversite öğrencilerinde durumluk ve sürekli kaygı düzeyi ile ilişkili unsurları incelenmiş, çalışmaya son sınıflarda öğrenim gören 234 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırmanın sonunda öğretmen adaylarının durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin medeni durum ve akademik başarı düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Durumluk kaygı düzeyinin gündüz eğitimi alan öğrenciler ile kıyaslandığı zaman ikinci öğretimde eğitim alan öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyet değişkenine göre incelendiği zaman kadın öğretmen adaylarında sürekli kaygı düzeyinin erkek öğretmen adaylarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bunun yanında öğretmen adaylarında kaygıya neden olan unsurların başında KPSS sınavında başarılı olamama,

atanamama, iş bulamama ve aile/çevrenin beklentilerini karşılayamama gibi düşüncelerin geldiği tespit edilmiştir.

Tonga (2014) tarafından yapılan çalışmada, üniversite öğrencilerinde psikolojik dayanıklılık düzeyi, karar verme stilleri ve durumluk sürekli kaygı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya farklı bölümlerde ve fakültelerde öğrenim gören 214 erkek ve 321 kadın olmak üzere toplam 535 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın sonunda öğrencilerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile sürekli kaygı durumları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunduğu, bu kapsamda psikolojik dayanıklılık düzeyi düşük olan öğrencilerde sürekli kaygı düzeyinin yüksek seviyede olduğu bulunmuştur.

Özdemir (2013) yaptığı araştırmada, ailesi ile yaşayan üniversite öğrencileri ile ailesi ile yaşamayan üniversite öğrencilerinde kaygı düzeyi ile ilişkili psikolojik unsurların karşılaştırılması amaçlanmıştır. Çalışmaya farklı sınıflarda ve bölümlerde öğrenim gören 344 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonunda ailesi ile yaşayan öğrencilerinde psikolojik belirti ve sürekli kaygı düzeyinin ailesi ile yaşamayan öğrencilerden anlamlı düzeyde daha düşük olduğu bulunmuştur. Aynı çalışmada öğrencilerin stresle başa çıkma tarzlarının da sürekli kaygı ile yakından ilişkili olduğu bulunmuş, öğrencilerde özellikle stresle başa çıkmada çaresiz yaklaşıma başvurma düzeyi ile sürekli kaygı durumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Şenkal (2013) üniversite öğrencileri üzerinde yürüttüğü çalışmada, bağlanma biçimleri, depresyon düzeyi, çocukluk çağı travmaları ve algılanan kaygı düzeyi arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın sonunda üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarına maruz kalmanın bağlanma stilleri ve depresyon oluşumu üzerinde önemli birer belirleyici olduğu, bunun yanında çocukluk çağı travmasına maruz kalma durumu ile algılanan kaygı düzeyi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunduğu belirlenmiştir.

Soyer (2010) tarafından yapılan çalışmada, özel eğitim alanında görev yapacak öğretmen adaylarında sürekli kaygı düzeyi ile öz-duyarlılık arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmış, çalışmaya 605 öğretmen adayı katılmıştır. Çalışmanın sonunda öğretmen adaylarının öz-duyarlılık seviyelerinin orta düzeyde olduğu, buna karşılık sürekli kaygı düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Demografik değişkenlere göre incelendiği zaman öğretmen adaylarında sürekli kaygı düzeyinin cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey ve yaş grubu değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Yani kadın öğretmen adaylarının sürekli kaygı düzeyleri erkek öğretmen adaylarına göre anlamlı derecede yüksektir. Alt sosyo-ekonomik düzey grubunun sürekli kaygı düzeyleri ise orta ve üst düzey gruplarına göre

anlamli derecede yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında öğretmen adaylarında öz-duyarlık düzeyi arttıka sürekli kaygı düzeyinin azaldığı tespit edilmiştir.

Karaman (2009) yaptığı araştırmada, sağlık ile ilgili bölümlerde öğrenim gören üniversite öğrencilerinde durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya fakültelerin son sınıflarında öğrenim gören 372 öğrenci katılmıştır. Çalışmada demografik değişkenlere göre ele alındığı zaman cinsiyet ve öğrenim görülen fakülte türü değişkenlerine göre öğrencilerin kaygı düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Cinsiyete göre ele alındığında kız öğrencilerin sürekli kaygı puanları, erkek öğrencilerin sürekli kaygı puanları ortalamasından daha yüksektir. Fakülte türü değişkenine göre ise Tıp Fakültesi öğrencilerinin diğer fakültele göre durumluk kaygı düzeyi daha yüksektir. Aynı çalışmada öğrencilerde kaygıya neden olan unsurların başında bölümü isteyerek okumama, iş bulma korkusu yaşama, kötü arkadaş ilişkileri ve okul başarı düzeyinin düşük olması gibi faktörlerin geldiği bulgularına ulaşılmıştır.

Çakmak-Tolan (2002) üniversite öğrencileri üzerinde yürüttüğü çalışmada, öğrencilerde bağlanma stilleri ve kişilerarası şemalar ile sürekli kaygı düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya farklı fakültelerde öğrenim gören 406 öğrenci katılmıştır. Çalışmanın sonunda kişilerarası uyumsuz şemalara sahip olan öğrencilerde sürekli kaygı düzeyinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bağlanma stilleri ile sürekli kaygı arasındaki ilişkiler incelendiği zaman, güvenli bağlanma stili ile sürekli kaygı arasında negatif yönlü, korkulu bağlanma stili ile sürekli kaygı arasında ise pozitif yönlü anlamlı ilişkiler olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeline, çalışma grubuna, veri toplama araç ve tekniklerine, verilerin toplanmasına ve verilerin analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Yapılan bu araştırmada nicel veri toplama araçlarından yararlanılarak yürütülen ilişkisel tarama modelinden yararlanılmıştır. Tarama modeline göre yürütülen çalışmalar uzun süredir yapılmakta olup, araştırılacak mevcut durumu betimleyen bir çalışma modeli olarak karşımıza çıkmaktadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2011). Genel tarama modeline göre yürütülen çalışmalarda çok sayıda elemandan oluşan evrende, bilgi edinebilmek için evren içerisinde belirlenen örneklem veya çalışma grubu üzerinde araştırma yürütülmektedir. İlişkisel tarama modelinde de iki veya daha fazla sayıda değişken arasındaki ilişki ve değişimin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bunun yanında ilişkisel tarama modeli ile değişkenler arasında bir ilişki ya da değişim söz konusu ise değişimin hangi yönde olduğu da saptanabilmektedir (Karasar, 2011).

3.2 Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu Akdeniz Üniversitesi okul öncesi öğretmenliği bölümü lisans programlarında öğrenim gören 392 öğretmen adayından uç değerlerin analiz dışı bırakılması neticesinde 367 öğretmen adayından oluşmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğretmen adayları erişilebilir örneklem yöntemi ile seçilmiştir. Erişilebilir örnekleme yöntemi, var olan sınırlılıkların etkisiyle daha kolay ulaşılabilir ve ekonomik durum açısından uygulama yapılabilir gruplardan seçilmesidir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2017). Çalışma grubunu oluşturan öğretmen adaylarının demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 3.1’de sunulmuştur.

Tablo 3.1. Araştırmaya Katılan Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Demografik Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

Değişken	Alt gruplar	f	%
Sınıf	1.sınıf	93	23.7
	2.sınıf	84	21.4
	3.sınıf	80	20.4
	4.sınıf	135	34.4
Yaş grubu	18-20 yaş	126	32.1
	21-23 yaş	202	51.5
	24 yaş ve üzeri	64	16.3
Aile gelir düzeyi	Düşük	58	14.8
	Orta	312	79.6
	Yüksek	22	5.6
Mezun olunan lise türü	Anadolu ve Fen Liseleri	272	69.4
	Anadolu Öğretmen Lisesi	27	6.9
	Genel Lise	26	6.6
	Meslek Lisesi	67	17.1
Anne eğitim durumu	Okuryazar değil	53	13.5
	İlkokul	171	43.6
	Ortaokul	53	13.5
	Lise	87	22.2
	Ön lisans	15	3.8
	Lisans	11	2.8
	Lisansüstü	2	0.5
Baba eğitim durumu	Okuryazar değil	15	3.8
	İlkokul	147	37.5
	Ortaokul	74	18.9
	Lise	93	23.7
	Ön lisans	22	5.6
	Lisans	38	9.7
	Lisansüstü	3	0.8
Kardeş sayısı (kendisi dâhil)	1	25	6.4
	2	101	25.8
	3	139	35.5
	4	62	15.8
	5 ve daha fazla	65	16.6

Tablo 3.1’de verilen değerler incelendiğinde araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının %34.4’lük oran ile en fazla 4. sınıf öğrencilerinden oluştuğu, bunu sırası ile %23.7 oran ile 1. sınıf, %21.4 ile 2.sınıf ve %20.4 ile 3.sınıf öğrencilerinin takip ettiği görölmektedir. Okul öncesi öğretmen adaylarının %51.5’ü 21-23 yaş arasında olduğu bunu sırasıyla 18-20 yaş grubu ile 24 yaş ve üzeri olan öğrenciler takip etmektedir. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının aile gelir düzeylerinin %79.6 oranla en çok orta seviyede, %14.8’nin düşük ve %5.6’sının yüksek seviyede olduğu görölmektedir. Katılımcıların %69.4’ü Anadolu ve Fen Lisesinden mezun, %6.9’u Anadolu Öğretmen Lisesinden mezun, %6.6’sı Genel Liseden mezun ve %17.1’sinin Meslek Lisesinden mezun olduğu söylenebilir. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının anne ve baba eğitim durumları incelendiğinde annesi ilkokul mezunu olan adayların en fazla orana (%43.6) sahip olduğu görölmektedir. Aynı şekilde babası ilkokul mezunu olan adayların oranının (%37.5) baba eğitim durumu kategorisinde ilk sırada yer aldığı söylenebilir. Katılımcıların %13.5’inin annesi okuryazar değilken, %3.8’inin babası okuryazar değildir. Ayrıca %13.5’inin annesi ortaokul, %22.2’si lise, %3.8’i önlisans, %2.8’i lisans ve %0.5’ lisansüstü mezundur. Aynı şekilde katılımcıların %18.9’unun babası ortaokul, %23.7’sinin lise, %5.6’sının önlisans, %9.7’sinin lisans ve %0.8’inin lisansüstü mezunu olduğu görölmektedir. Katılımcıların %35.5’lik oranla en fazla 3 kardeş olduğu bunu sırası ile 2 kardeş (%25.8), 5 ve daha fazla kardeş (%16.6), 4 kardeş (15.8) olan katılımcıların takip ettiği görölmektedir. Katılımcılardan tek çocuk olanların oranının (%6.4) ise en az olduğu görölmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada katılımcılara veri toplama araçlarından “Kişisel Bilgi Formu”, durumluk ve sürekli kaygı düzeylerini belirlemek için “Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği” ve öğretmen adaylarını kaygılandıran nedenlerin belirlenmesi için “Okul Öncesi Öğretmen Adaylarına Yönelik Kısa Kaygı Anketi” kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sahip oldukları demografik özelliklerin belirlenmesinde araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunda yer alan sorular ile öğretmen adaylarının sınıf, yaş grubu, aile gelir düzeyi, mezun olunan lise türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve kardeş sayılarına ilişkin

bilgilere ulaşılması amaçlanmıştır. Söz konusu soruların tamamı kapalı uçlu sorulardan meydana gelmiştir.

3.3.2. Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin belirlenmesinde Spielberger ve arkadaşları (1966) tarafından geliştirilen, Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Öner ve Le Compte (1983) tarafından yapılan “Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek toplam 40 maddeden meydana gelmekte olup, ölçekte yer alan 20 soru ile durumluk kaygı, 20 soru ile sürekli kaygı düzeyi belirlenmektedir. Durumluk kaygısı belirlemeye yönelik maddelerde bireyin belirli anda ve koşullarda kendisini nasıl hissettiğini betimlemesi istenirken, sürekli kaygıyı belirlemeye yönelik maddelerde bireyin kendisini genel olarak nasıl hissettiği belirlenmeye çalışılmaktadır. Ölçek genellikle ergenlik döneminden itibaren genç ve yetişkin bireylere uygulanabilmektedir. Bunun temel nedeni ergenlik döneminden itibaren bireyin ölçekte yer alan maddeleri kolayca anlayabilmeleridir. Ölçeğin Türkçe geçerlik çalışmasında ve uygulanmasında sürekli kaygı alt boyutunun iç tutarlık katsayısının 0.83 ile 0.87 arasında değiştiği, durumluk kaygı alt boyutunun iç tutarlık katsayısının ise 0.94 ile 0.96 arasında bulunduğu rapor edilmiştir. Bu kapsamda Türkiye’de yürütülen çalışmalarda ölçeğin yüksek güvenilirliğe sahip olduğu belirtilmiştir (Kartopu, 2012).

Ölçek 4’lü Likert türünde bir yapıya sahiptir. Ölçekte yer alan maddelere verilen cevaplar 1 ile 4 puan arasında değişmektedir. Ölçekte durumluk kaygı düzeyini belirlemede kullanılan 10 madde olumsuz olduğu için puanlama aşamasında tersten kodlanmaktadır. Bu maddeler 1,2,5,8,10,11,15,16,19 ve 20. maddeden meydana gelmektedir. Sürekli kaygı alt boyutunda ise 21,26,27,30,33,36 ve 39. maddeler olumsuz içeriğe sahip olduğu için tersten kodlanmaktadır. Durumluk kaygı alt boyutundan alınabilecek en yüksek puan 50 olmakla beraber, sürekli kaygı alt boyutundan alınabilecek en yüksek puan 35’tir (Kartopu, 2012).

3.3.2. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarına Yönelik Kısa Kaygı Anketi

Okul öncesi öğretmen adaylarını en çok kaygılandıran nedenlerin belirlenmesi amacıyla “Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği” uygulanmasından sonra uzman görüşü alınarak öğretmen adaylarına “Okul Öncesi Öğretmen Adaylarına Yönelik Kısa Kaygı Anketi” uygulanmıştır. Kaygı anketi uygulanarak okul öncesi öğretmen adaylarının kaygıyı hangi konuda ne oranda yaşadıkları tespit edilerek araştırma için bilgi niteliğinde veri toplanmak istenmiştir. Bu doğrultuda anket madde yazımında kaygı ile ilgili alanyazın taraması yapılarak kuramsal

çerçeve araştırılmış ve yapılan ilgili araştırmalar incelenmiştir. Katılımcıların kaygı durumları hakkında bilgi verebilecek kapalı uçlu sorular hazırlanmıştır. Hazırlanan anket 10 maddeden oluşmakta ve cevapları dereceleme ölçeği üzerinden toplanmaktadır. Derecelendirme ölçekleri, bireyin anket maddesine ilişkin cevaplarını (tepkilerini), birbirini mantıksal bir düzen içinde izleyen ölçek noktaları (cevap seçenekleri) üzerinden kendisine en uygun olanı seçerek göstermesini sağlar (Büyüköztürk, 2005). Maddelerin anlaşılır ve açık olup olmama, araştırılmak istenen olgu için maddelerin yeterli olup olmama durumlarının tespit edilmesi için anket uygulanmadan önce uzman görüşü alınmıştır. Alınan uzman görüşü neticesinde okul öncesi öğretmen adaylarına uygulanan 1 (katılmıyorum) 2 3 4 5 (katılıyorum) düzeyini belirlemek amacıyla kaygı anketine ait maddeler Tablo 3.2’de verilmiştir.

Tablo 3.2. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarına Yönelik Kısa Kaygı Anketine Ait Maddeler

Madde No	Maddeler
1	Üniversite ortamındaki kötü arkadaş ilişkileri kaygı duymama neden oluyor.
2	İş bulamama korkusu beni kaygılandırıyor.
3	Akademik başarı düzeyimin düşük olması beni endişelendiriyor.
4	KPSS sınavında başarısız olma ihtimali beni kaygılandırıyor.
5	Ailemin beklentileri üzerimde baskı yaratıp, beni kaygılandırıyor.
6	Ekonomik zorluklar yaşıyor olmam kaygı duymama neden oluyor.
7	Dönem uzatma ihtimali beni korkutuyor.
8	Atanamama kaygısı taşıyorum.
9	Öğretmenlik mesleğini başarı ile sürdürüp sürdüremeyeceğim konusunda endişe duyuyorum.
10	Öğretmen maaşlarının yetersizliği geleceğe yönelik kaygı duymama neden oluyor.

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmada veri toplama süreci öncesi gerekli izinler alınmıştır. Araştırmanın veri toplama sürecinde üniversitelerin Covid-19 nedeniyle uzaktan eğitim sürecinde olmasından dolayı örneklem grubunda yer alan gönüllü öğretmen adaylarına formlar elektronik ortamda

gönderilmiştir. Öğretmen adaylarına maddeler açık bir dille açıklanmaya çalışılmıştır. Veri toplama sürecinde eksik ya da hatalı doldurulan veriler olmadığından veri kaybı bulunmamaktadır.

3.5. Verilerin Analizi

Öğretmen adaylarına uygulanan durumluk sürekli kaygı ölçeğinden toplanan verilerin analizine başlamadan önce araştırmanın alt problemleri doğrultusunda kullanılacak olan istatistiksel tekniklerin doğru seçilmesi ve yapılan analizlerin doğru sonuçlar vermesi için ilk olarak veri seti incelenmiştir. Ayrıca kullanılacak olan istatistiksel tekniklerin varsayımlarının sağlanıp sağlanmadığının test edilmesi önem arz etmektedir.

Araştırma kapsamında kullanılan veride kayıp verilerin olması analiz sonuçlarında önemli değişikliklere neden olmaktadır. Bu doğrultuda ilk olarak veri setinde kayıp verilerin varlığı araştırılmış ve kayıp verilere rastlanılmamıştır.

Veri setinde uç değerlerin varlığı araştırılmıştır. Bu doğrultuda tek değişkenli uç değerler incelenmiştir. Tek değişkenli uç değerlerin varlığının tespit edilebilmesi için ilk olarak z puanları hesaplanmıştır. Hesaplanan bu standart puanlar üzerinden ± 3 değerinin dışında kalan puanlar uç değeri göstermektedir (Kline, 2011). Bu şekilde olan uç değerler tespit edilmiş ve analiz dışı bırakılmıştır. Uç değerlerin analiz dışı bırakılması neticesinde diğer analizlere 367 örneklem sayısı ile devam edilmiştir.

Araştırma kapsamında kullanılacak olan istatistiksel tekniklere karar verebilmek için normallik varsayımı test edilmiştir. İlk olarak durumluk sürekli kaygı ölçeğinden elde edilen toplam puanların normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığı test edilmiştir. Normalliğin iki ögesi çarpıklık ve basıklıktır (Tabachnick ve Fidell, 2013). Durumluk sürekli kaygı ölçeğinden elde edilen toplam puanlara ait çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir. Elde edilen test istatistikleri ve normallik sonuçları Tablo 3.3’de verilmiştir.

Tablo 3.3. Durumluk Sürekli Kaygı Ölçeğine Ait Test İstatistikleri ve Normallik Sonuçları

	n	$\bar{X}$	X_{ort}	Mod	K_y	B_s
Durumluk Kaygı	367	42.56	43	34	.071	-.717
Sürekli Kaygı	367	47.59	48	41	.146	.123

Tablo 3.3’de durumluk kaygı ve sürekli kaygı toplam puanlarına ait ortalama ($\bar{X}$), medyan (X_{ort}), mod, çarpıklık (K_y) ve basıklık (B_s) değerler verilmiştir. Çarpıklık ve basıklık

değerlerinin ± 1 aralığında değerler aldığı tespit edilmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 1 aralığında değerler alması toplam puanlara ait dağılımın normale yakın bir dağılım olarak değerlendirilebileceğinin göstergesidir (Rosenthal ve Rosnow, 2008). Ayrıca toplam puanlara ait histogram grafikleri incelendiğinde normallik varsayımının sağlandığı görülmektedir.

İkinci olarak araştırma kapsamında kullanılacak olan sınıf, yaş, aile gelir düzeyi, mezun olunan lise türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve kardeş sayısı kategorik değişkenlerin alt gruplarına ait durumluk kaygı ve sürekli kaygı toplam puanlarının normal dağılım varsayımını sağlayıp sağlamadığı test edilmiştir. Elde edilen test istatistikleri ve normallik sonuçları Tablo 3.4 ve Tablo 3.5'te verilmiştir.

Tablo 3.4. Durumluk Kaygı Ölçeği Değişkenlere Ait Test İstatistikleri ve Normallik Sonuçları

Değişkenler	Alt Gruplar	n	$\bar{X}$	X_{ort}	Mod	K_y	B_s
Sınıf	1. Sınıf	84	41.36	42.50	54	-.211	-1.000
	2. Sınıf	79	44.22	45	45	-.105	-.759
	3. Sınıf	76	39.96	40.50	34	-.080	-.629
	4. Sınıf	128	43.86	42.50	30	.228	-.897
Yaş	18-20 yaş	114	42.05	44.50	34	-.261	-.861
	21-23 yaş	193	42.11	41.00	30	.247	-.732
	24 yaş ve üzeri	60	44.95	43.50	50	.105	-.502
Aile gelir düzeyi	Düşük	51	47.86	49	54	-.155	-.525
	Orta	295	41.80	42	34	.148	-.699
	Yüksek	21	40.24	40	21	.431	-.810
Mezun olunan lise türü	Anadolu ve Fen Lisesi	252	41.90	42.50	40	.008	-.732
	Anadolu Öğretmen Lisesi	25	41.24	43	44	.141	.209
	Genel Lise	25	47.88	50	61	-.498	-.419
	Meslek Lisesi	65	43.57	41	34	.260	-.989
Anne eğitim düzeyi	Okuryazar değil	49	47.67	49	41	-.466	-.225
	İlkokul	161	41.96	43	34	-.114	-.648
	Ortaokul	52	43.31	43	30	.268	-.649
	Lise	81	41.05	40	33	.192	-.672
	Ön lisans	12	41.67	33	31	.768	-1.433
	Lisans ve Lisansüstü	12	37.42	37	30	.597	-.654
Baba eğitim düzeyi	Okuryazar değil	13	43.46	42	41	-.263	1.191
	İlkokul	141	42.82	43	50	-.014	-.682
	Ortaokul	69	44.56	45	54	-.050	-.629
	Lise	86	42.34	42.50	30	.102	-.784
	Ön lisans	19	39.11	34	31	.734	1.014
	Lisans ve Lisansüstü	39	39.92	39	30	.386	-.458
Kardeş Sayısı	1	20	42.65	44.50	30	-.143	-1.561
	2	97	42.46	42	32	.217	-.532
	3	133	41.11	40	34	.166	-.780
	4	57	45.14	47	48	-.174	-.655
	5 ve daha fazla	60	43.42	44.50	51	-.114	-.585

Tablo 3.5. Sürekli Kaygı Ölçeği Değişkenlere Ait Test İstatistikleri ve Normallik Sonuçları

Değişkenler	Alt Gruplar	n	$\bar{X}$	X_{ort}	Mod	K_y	B_s
Sınıf	1. Sınıf	84	47.20	47.50	61	-.277	-.059
	2. Sınıf	79	49.75	50	50	.461	.598
	3. Sınıf	76	45.72	45	41	.158	.468
	4. Sınıf	128	47.61	47	40	.290	-.245
Yaş	18-20 yaş	114	48.14	48.50	50	-.075	.147
	21-23 yaş	193	47.03	47	40	.152	-.105
	24 yaş ve üzeri	60	48.33	48.50	49	.488	-.074
Aile gelir düzeyi	Düşük	51	51.88	50	57	.678	.556
	Orta	295	47.22	47	41	.140	.183
	Yüksek	21	42.29	40	60	.646	-.534
Mezun olunan lise türü	Anadolu ve Fen Lisesi	252	47.72	47	41	.115	.067
	Anadolu Öğretmen Lisesi	25	44.44	45	45	-.061	-.170
	Genel Lise	25	51.56	49	49	-.212	.221
	Meslek Lisesi	25	46.75	48	48	.153	-.232
Anne eğitim düzeyi	Okuryazar değil	49	50.24	48	45	.652	-.167
	İlkokul	161	47.28	46	43	-.051	.181
	Ortaokul	52	47.35	48	48	.047	.456
	Lise	81	47.27	49	50	-.124	-.427
	Ön lisans	12	49	49	49	.158	-.659
	Lisans ve Lisansüstü	12	42.58	41	41	-.032	.121
Baba eğitim düzeyi	Okuryazar değil	13	45.54	45	45	.873	.416
	İlkokul	141	47.63	47	43	.215	.365
	Ortaokul	69	49.23	50	44	.263	.225
	Lise	86	47.19	48	41	-.193	-.204
	Ön lisans	19	49.26	49	49	.843	.802
	Lisans ve Lisansüstü	39	45.26	45	38	-.118	-.596
Kardeş sayısı	1	20	47.80	48	41	.185	-1.078
	2	97	48.55	49	49	.051	-.199
	3	133	46.57	46	41	.051	-.490
	4	57	49.35	48	51	.300	.191
	5 ve daha fazla	60	46.53	45.50	40	.469	.677

Tablo 3.4'te sınıf, yaş, aile gelir düzeyi, mezun olunan lise türü, anne ve baba eğitim düzeyi ve kardeş sayısı değişkenlerinin alt gruplarında durumluk kaygı puanlarına ait ortalama, medyan, mod, çarpıklık ve basıklık değerler verilmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde sınıf, yaş, aile gelir düzeyi ve mezun olunan lise türü değişkenlerinin bütün alt gruplarında ± 1 aralığında değerler aldığı tespit edilmiştir. Ayrıca alt gruplara ait histogram grafikleri incelendiğinde dağılımın normallik varsayımını sağladığı tespit edilmiştir. Anne eğitim düzeyi değişkenine ait ön lisans alt grubunda, baba eğitim düzeyi değişkenine ait okuryazar değil ve ön lisans alt grubunda, ve kardeş sayısı değişkenine ait 1 kardeş alt grubunda çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 1 aralığı dışında değerler aldığı tespit edilmiştir. Histogram grafikleri incelendiğinde durumluk kaygı puanının söz konusu alt gruplarda normal dağılmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 3.5'te değişkenlerin alt gruplarına ait çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde sınıf, yaş, aile gelir düzeyi ve mezun olunan lise türü, anne ve baba eğitim düzeyi değişkenlerinin bütün alt gruplarında ± 1 aralığında değerler aldığı tespit edilmiştir. Ayrıca histogram grafikleri incelendiğinde dağılımın alt gruplarda normallik varsayımını sağladığı tespit edilmiştir. Kardeş sayısı değişkenine ait 1 kardeş alt grubunda çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 1 aralığı dışında değerler aldığı tespit edilmiştir. Histogram grafiği incelendiğinde durumluk kaygı puanının söz konusu alt gruplarda normal dağılmadığı tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında test edilen varsayımların ardından okul öncesi öğretmen adaylarına ait durumluk sürekli kaygı puanının değişkenlerin alt gruplarında anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığının tespit edilmesinde kullanılacak olan istatistiksel tekniklerin güçlü ve yanlı olmayan sonuçlar verebilmesi için alt gruplara ait örneklem sayılarının birbirine yakın olması istenir. Bu doğrultuda yapılan analizler sonucunda alt gruplara ait bulguların daha doğru yorumlanabilmesi için *aile gelir düzeyi-orta, mezun olunan lise türü-Anadolu ve Fen Lisesi, anne eğitim düzeyi-ön lisans ve lisansüstü, baba eğitim düzeyi-okuryazar değil ve ön lisans, kardeş sayısı-1 kardeş* alt grupları analiz dışı bırakılmıştır.

Veri setinin normallik varsayımını sağlaması nedeniyle parametrik testlerden Bağımsız Gruplar İçin T Testi, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ve Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) istatistiksel testleri kullanılmıştır.

Araştırma kapsamında kullanılan Durumluk Sürekli Kaygı Ölçeğine ilişkin Cronbach's Alpha iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır. Durumluk kaygı ölçeği için iç tutarlık katsayısı .94 olarak bulunurken sürekli kaygı ölçeği için iç tutarlık katsayısı .92 olarak bulunmuştur. Söz konusu ölçekten alınan puanların güvenilirliğinin yüksek olduğunu söylemek mümkündür.

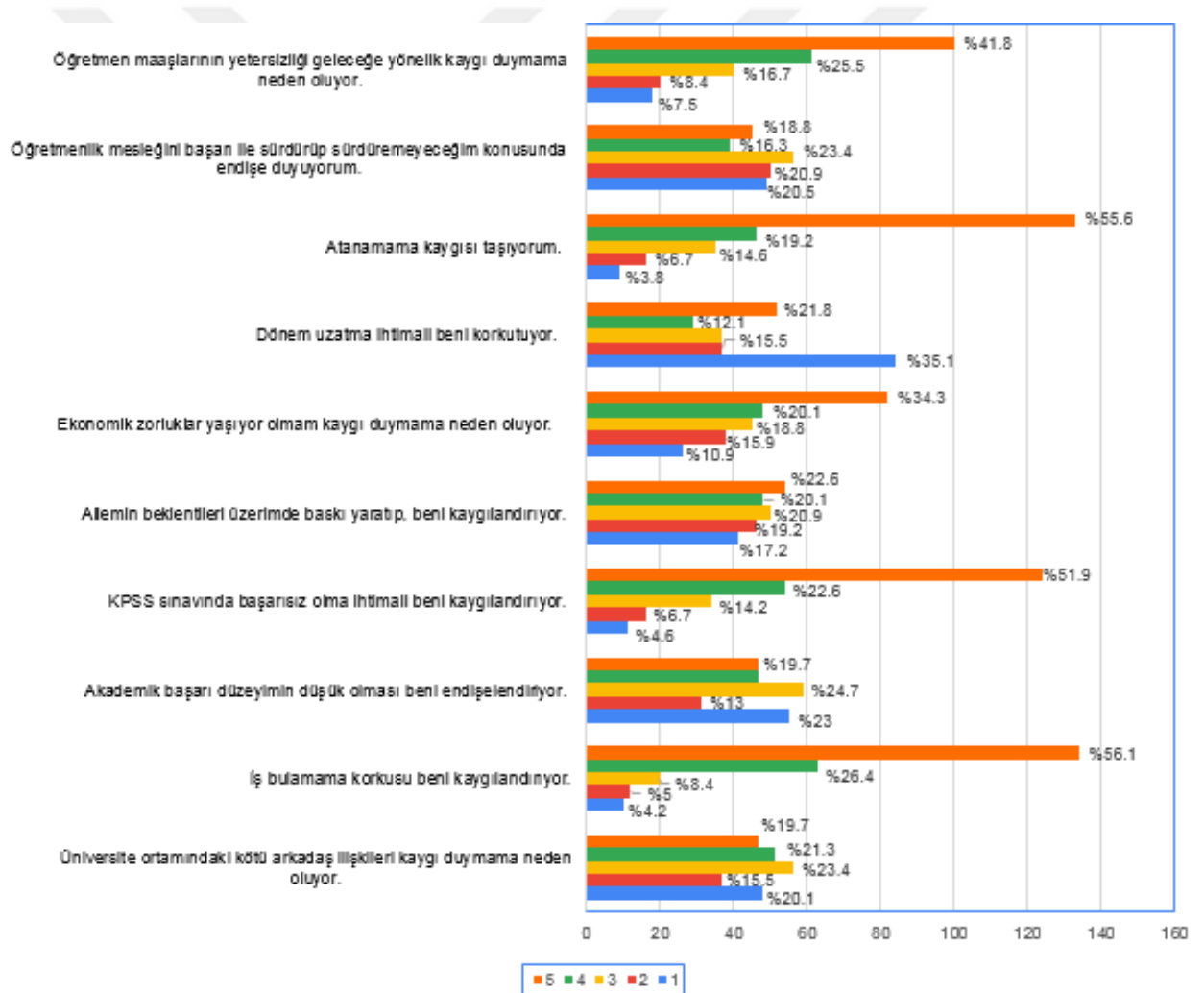
BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmen adaylarına uygulanan kaygı anketine verilen cevapların frekans ve yüzdelik dağılımları nasıldır?

Okul öncesi öğretmen adaylarının kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla kaygı anketi sorularına verdikleri cevapların frekans ve yüzdeleri Grafik 4.1’de verilmiştir.

Grafik 4.1. Kaygı Anketine Ait Cevapların Frekans ve Yüzde Hesaplamaları

Grafik 4.1’de kaygı anketi sorularına verilen 1 (katılmıyorum) ve 5 (katılıyorum) düzeyindeki cevapların frekans ve yüzde değerleri verilmiştir. Anketin ilk sorusu olan

Üniversite ortamındaki kötü arkadaş ilişkileri kaygı duymama neden oluyor sorusuna araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının %23.4'nün 3'ü tercih ettiği görülmektedir. Ayrıca öğretmen adayları tarafından en yüksek oranla tercih edilen cevap olmuştur. Bu cevabı sırasıyla 4'ü tercih edenler (%21.3), 1'i tercih edenler (%20.1), 5'i tercih edenler (%19.7) ve 2'yi tercih edenler (%15.5) takip etmektedir. *İş bulamama korkusu beni kaygılandırıyor* sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde katılımcıların %56.1'i en yüksek oranla katılıyorum (5) cevabını verirken %4.2'si en az oranla katılmıyorum (1) cevabını vermiştir. *Akademik başarı düzeyimin düşük olması beni endişelendiriyor* sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde katılımcılar tarafından en fazla tercih edilenin %24.7 oranla 3, en az tercih edilenin %13 oranla 2 cevabı olduğu görülmektedir. *KPSS sınavında başarısız olma ihtimali beni kaygılandırıyor* sorusuna katılımcıların %51.9'u en yüksek oranla katılıyorum cevabını verirken, %4.6'sı ise katılmıyorum cevabını verdiği görülmektedir. *Ailemin beklentileri üzerimde baskı yaratıp, beni kaygılandırıyor* sorusuna katılımcıların %22.6'sı en yüksek oranla katılıyorum cevabını verirken, katılmıyorum cevabı %17.2 oranla en az tercih edilen cevap olmuştur. *Ekonomik zorluklar yaşıyor olmam kaygı duymama neden oluyor* sorusuna verilen katılıyorum cevabı %34.3 oranla en fazla tercih edilen cevap olurken, %10.9 ile en az tercih edilen katılmıyorum cevabı olmuştur. *Dönem uzatma ihtimali beni korkutuyor* sorusuna katılımcıların %35.1'i en yüksek oranla katılmıyorum cevabını verirken, %12.1'i en az tercih edilen 4 cevabını vermiştir. *Atanamama kaygısı taşıyorum* sorusuna katılımcıların %55.6'sı en yüksek oranla katılıyorum cevabını verirken, %3.8'i en az oranla katılmıyorum cevabını verdiği görülmektedir. *Öğretmenlik mesleğini başarı ile sürdürüp sürdüremeyeceğim konusunda endişe duyuyorum* sorusuna katılımcıların %23.4'i 3 cevabını verirken, %16.3'ü 4 cevabını verdiği ve en az tercih edilen cevap olduğu görülmektedir. *Öğretmen maaşlarının yetersizliği geleceğe yönelik kaygı duymama neden oluyor* sorusuna katılımcıların 41.8'i katılıyorum cevabı ile en yüksek orana sahipken, %7.5'i katılmıyorum cevabı ile en düşük orana sahip olduğu görülmektedir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk kaygı ve sürekli kaygı puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk kaygı ve sürekli kaygı puanlarına ait betimsel istatistikler Tablo 4.1'de verilmiştir.

Tablo 4.1. Durumluk Kaygı ve Sürekli Kaygı Ölçeklerine Ait Betimsel İstatistikler

Ölçek	n	Minumum	Maksimum	$\bar{X}$	X_{ort}	s
Durumluk kaygı	367	20	67	42.56	43	10.88
Sürekli kaygı	367	20	79	47,59	48	10.12

Tablo 4.1’de verilen değerler incelendiğinde araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk kaygı düzeylerinin orta düzeyde olduğu ($\bar{X}=42,56$), sürekli kaygı düzeylerinin de orta düzeyde olduğu ($\bar{X}=47,59$) görülmektedir.

Okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk kaygı ve sürekli kaygı puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını tespit etmek amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı hesaplanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2. Durumluk Kaygı ve Sürekli Kaygı Puanları Arasındaki Korelasyon Sonuçları

Ölçek	Durumluk Kaygı	Sürekli Kaygı
Durumluk Kaygı	-	.72**
Sürekli Kaygı	.72**	-

**p<.01

Tablo 4.2’de verilen korelasyon değeri incelendiğinde durumluk kaygı puanı ile sürekli kaygı puanının arasında anlamlı pozitif ve yüksek düzeyde ilişki tespit edilmiştir, $r = .72, p = .000$. Detarminasyon katsayısının (r^2) %52 olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç durumluk kaygı puanındaki artışın %52’sinin sürekli kaygı ölçeği tarafından açıklandığını göstermektedir. Aynı şekilde sürekli kaygı ölçeğindeki artışın %52’si durumluk kaygı ölçeği tarafından açıklanmaktadır.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk sürekli kaygı düzeyleri sınıf değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?

Okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk sürekli kaygı düzeylerinin sınıf değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) yapılmıştır. Durumluk kaygı ölçeğine ait elde edilen sonuçlar Tablo 4.3’de verilmiştir.

Tablo 4.3. Sınıf Değişkenine Göre Durumluk Kaygı Ölçeği ANOVA Sonuçları

Sınıf	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	η^2
1. Sınıf	84	41.36	11.05	Gruplar	1067.627	3	355.876	3.057	.028	.025
				Arası						
2. Sınıf	79	44.22	9.97	Gruplar İçi	42252.978	363	116.399			
3. Sınıf	76	39.96	9.26	Toplam	43320.605	366				
4. Sınıf	128	43.86	11.88							

Tablo 4.3’de verilen değerler incelediğinde okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk kaygı puanları ortalamasının sınıf değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir, $F(3,366) = 3.057, p = .028, \eta^2 = .025$. Söz konusu farkın sınıf değişkeninin hangi düzeyleri arasında olduğunu tespit etmek amacıyla çoklu karşılaştırma testlerinden Dunnett’s C’ si yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda 2. sınıf olan okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk kaygı puanları ortalamasının ($\bar{X} = 44.22$) 3. sınıf okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk kaygı puanları ortalamasından ($\bar{X} = 39.96$) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bağımlı değişkende varyansın ne kadarının bağımsız değişken tarafından açıklandığını gösteren değer olan Eta-kare için .01, .06 ve .14 değerleri sırasıyla küçük, orta ve geniş etki büyüklüğü olarak yorumlanır (Büyüköztürk, 2015). Bulunan farka ilişkin eta-kare etki büyüklüğü (.025) değerlendirildiğinde etki büyüklüğünün düşük olduğunu söylemek mümkündür.

Okul öncesi öğretmen adaylarının sürekli kaygı düzeylerinin sınıf değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla yapılan analiz sonucunda elde edilen ANOVA sonuçları Tablo 4.4’de verilmiştir.

Tablo 4.4. Sınıf Değişkenine Göre Sürekli Kaygı Ölçeği ANOVA Sonuçları

Sınıf	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
1. Sınıf	84	47.20	11.04	Gruplar	644.884	3	214.961	2.119	.097
				Arası					
2. Sınıf	79	49.75	9.49	Gruplar İçi	36828.162	363	101.455		
3. Sınıf	76	45.72	8.49	Toplam	37473.046	366			
4. Sınıf	128	47.61	10.61						

Tablo 4.4’de verilen değerler incelediğinde okul öncesi öğretmen adaylarının sürekli kaygı puanları ortalamasının sınıf değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir, $F(3,366) = 2.119, p = .097$.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk sürekli kaygı düzeyleri yaş değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?

Okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk sürekli kaygı düzeylerinin yaş değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla yapılan analiz sonucunda elde edilen ANOVA sonuçları Tablo 4.5 ve Tablo 4.6’da verilmiştir.

Tablo 4.5. Yaş Değişkenine Göre Durumluk Kaygı Ölçeği ANOVA Sonuçları

Yaş	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
18-20 yaş	114	42.05	10.88	Gruplar Arası	411.356	2	205.678	1.745	.176
21-23 yaş	193	42.11	10.74	Gruplar İçi	42909.249	364	117.883		
24 yaş ve üzeri	60	44.95	11.19	Toplam	43320.605	366			

Tablo 4.5’de verilen analiz sonuçlarına göre okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk kaygı puanları ortalamasının yaş değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir, $F(2,366) = 1.745, p = .176$.

Tablo 4.6. Yaş Değişkenine Göre Sürekli Kaygı Ölçeği ANOVA Sonuçları

Yaş	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
18-20 yaş	114	48.14	11.45	Gruplar Arası	129.088	2	64.544	.629	.534
21-23 yaş	193	47.03	9.10	Gruplar İçi	37343.958	364	102.593		
24 yaş ve üzeri	60	48.33	10.59	Toplam	37473.046	366			

Tablo 4.6’da verilen sonuçlar incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının sürekli kaygı puanları ortalamasının yaş değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir, $F(2,366) = .629, p = .534$.

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk sürekli kaygı düzeyleri aile gelir düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?

Okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk kaygı düzeyleri aile gelir düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla Bağımsız Gruplar İçin T Testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4.7. Aile Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Durumluk Kaygı Ölçeği T-Testi Sonuçları

Aile Gelir Düzeyi	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p	η^2
Düşük	51	47.86	8.66	26.26	2.279	.031	.069
Yüksek	21	40.24	14.29				

Tablo 4.7’de verilen t-testi sonuçları incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk kaygı puanları ortalamasının aile gelir düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir, $T(26.26) = 2.279$, $p = .031$, $\eta^2 = .069$. Aile gelir düzeyi düşük olan öğretmen adaylarının durumluk kaygı puanları ortalamasının ($\bar{X} = 47.86$) aile gelir düzeyi yüksek olan öğretmen adaylarının ortalamasından ($\bar{X} = 40.24$) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca eta-kare değeri (.069) değerlendirildiğinde etki büyüklüğünün orta düzeyde olduğu söylenebilir.

Okul öncesi öğretmen adaylarının sürekli kaygı düzeyleri aile gelir düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla yapılan T-Testi sonuçları Tablo 4.8’de verilmiştir.

Tablo 4.8. Aile Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Sürekli Kaygı Ölçeği T-Testi Sonuçları

Aile Gelir Düzeyi	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p	η^2
Düşük	51	51.88	8.64	70	3.904	.000	.179
Yüksek	21	42.29	11.32				

Tablo 4.8’de verilen t-testi sonuçları incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının sürekli kaygı puanları ortalamasının aile gelir düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir, $T(70) = 3.904$, $p = .000$, $\eta^2 = .179$. Aile gelir düzeyi düşük olan öğretmen adaylarının sürekli kaygı puanları ortalamasının ($\bar{X} = 51.88$) aile gelir düzeyi yüksek olan öğretmen adaylarının ortalamasından ($\bar{X} = 42.29$) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Farka ilişkin eta-kare değeri (.179) değerlendirildiğinde etki büyüklüğünün geniş düzeyde olduğunu söylemek mümkündür.

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk sürekli kaygı düzeyleri mezun olunan lise türüne göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?

Okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk sürekli kaygı düzeyleri mezun olunan lise türüne göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 4.9 ve Tablo 4.10'da verilmiştir.

Tablo 4.9. Mezun Olunan Lise Türü Değişkenine Göre Durumluk Kaygı Ölçeği ANOVA Sonuçları

Lise	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Anadolu Öğretmen Lisesi	25	41.24	10.18	Gruplar Arası	578.862	2	289.431	2.204	.115
Genel Lise	25	47.88	12.91	Gruplar İçi	14707.138	112	131.314		
Meslek Lisesi	65	43.57	11.33	Toplam	15286.000	114			

Tablo 4.9'da verilen sonuçlar incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk kaygı puanları ortalamasının mezun olunan lise türüne göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir, $F(2,114) = 2.204, p = .115$.

Tablo 4.10. Mezun Olunan Lise Türü Değişkenine Göre Sürekli Kaygı Ölçeği ANOVA Sonuçları

Lise	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	η^2
Anadolu Öğretmen Lisesi	25	44.44	9.00	Gruplar Arası	677.566	2	338.783	3.523	.033	.059
Genel Lise	25	51.56	13.14	Gruplar İçi	10770.382	112	96.164			
Meslek Lisesi	65	46.75	8.55	Toplam	11447.948	114				

Tablo 4.10'da verilen bulgular incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının sürekli kaygı puanları ortalamasının mezun olunan okul türü değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir, $F(2,114) = 3.523, p = .033, \eta^2 = .059$. Söz konusu farkın okul türünün hangi düzeyleri arasında olduğunu tespit etmek amacıyla çoklu karşılaştırma testlerinden Dunnett's C'si yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda Genel Lise mezunu olan okul öncesi öğretmen adaylarının sürekli kaygı puanları ortalamasının ($\bar{X} = 51.56$) Anadolu Öğretmen Lisesi mezunu okul öncesi öğretmen adaylarının sürekli kaygı puanları ortalamasından ($\bar{X} = 44.44$) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bulunan farka ilişkin etakare etki büyüklüğünün (.059) orta düzeyde olduğunu söylemek mümkündür.

4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk sürekli kaygı düzeyleri anne eğitim durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?

Okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk sürekli kaygı düzeyleri anne eğitim durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 4.11 ve Tablo 4.12’de verilmiştir.

Tablo 4.11. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Durumluk Kaygı Ölçeği ANOVA Sonuçları

Anne Eğitim Durumu	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	η^2
Okuryazar değil	49	47.67	11.04	Gruplar Arası	1537.910	3	512.637	4.531	.004	.039
İlkokul	161	41.96	10.08	Gruplar İçi	38357.431	339	113.149			
Ortaokul	52	43.31	11.02	Toplam	39895.341	342				
Lise	81	41.05	11.21							

Tablo 4.11’de verilen bulgular incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk kaygı puanları ortalamasının anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir, $F(3,342) = 4.531, p = .004, \eta^2 = .039$. Söz konusu farkın hangi düzeyler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda anne eğitim durumu okuryazar olmayan okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk kaygı puanları ortalamasının ($\bar{X} = 47.67$) anne eğitim düzeyi ilkokul olan okul öncesi öğretmen adaylarının puanları ortalamasından ($\bar{X} = 41.96$) ve anne eğitim düzeyi lise olan okul öncesi öğretmen adaylarının puanları ortalamasından ($\bar{X} = 41.05$) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bulunan farka ilişkin etakare etki büyüklüğünün (.039) düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 4.12. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Sürekli Kaygı Ölçeği ANOVA Sonuçları

Anne Eğitim Durumu	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Okuryazar değil	49	50.24	11.59	Gruplar Arası	367.148	3	122.383	1.179	.318
İlkokul	161	47.28	9.95	Gruplar İçi	35187.278	339	103.797		
Ortaokul	52	47.35	8.90	Toplam	35554.426	342			
Lise	81	47.27	10.52						

Tablo 4.12’de verilen sonuçlara göre okul öncesi öğretmen adaylarının sürekli kaygı puanları ortalamasının anne eğitim düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir, $F(3,342) = 1.179, p = .318$.

4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk sürekli kaygı düzeyleri baba eğitim durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?

Okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk sürekli kaygı düzeyleri baba eğitim durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 4.13 ve Tablo 4.14’de verilmiştir.

Tablo 4.13. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Durumluk Kaygı Ölçeği ANOVA Sonuçları

Baba Eğitim Durumu	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
İlkokul	141	42.82	10.26	Gruplar	550.430	3	183.477	1.550	.201
				Arası					
Ortaokul	69	44.55	10.85	Gruplar İçi	39181.630	331	118.374		
Lise	86	42.34	11.61	Toplam	39732.060	334			
Lisans	39	39.92	11.44						

Tablo 4.13’de verilen bulgular incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk kaygı puanları ortalamasının baba eğitim durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir, $F(3,334) = 1.550, p = .201$.

Tablo 4.14. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Sürekli Kaygı Ölçeği ANOVA Sonuçları

Baba Eğitim Durumu	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
İlkokul	141	47.63	10.28	Gruplar	412.530	3	137.510	1.339	.262
				Arası					
Ortaokul	69	49.23	10.13	Gruplar İçi	34001.572	331	102.724		
Lise	86	47.19	9.94	Toplam	34414.101	334			
Lisans	39	45.26	10.04						

Tablo 4.14’de verilen bulgular incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının sürekli kaygı puanları ortalamasının baba eğitim durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir, $F(3,334) = 1.339, p = .262$.

4.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk sürekli kaygı düzeyleri kardeş sayısına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?

Okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk sürekli kaygı düzeyleri kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 4.15 ve Tablo 4.16'de verilmiştir.

Tablo 4.15. Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Durumluk Kaygı Ölçeği ANOVA Sonuçları

Kardeş Sayısı	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
2	97	42.46	11.12	Gruplar	702.975	3	234.325	1.958	.120
				Arası					
3	133	41.11	10.69	Gruplar İçi	41042.893	343	119.659		
4	57	45.14	10.69	Toplam	41745.867	346			
5 ve daha fazla	60	43.42	11.42						

Tablo 4.15'de verilen değerler incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk kaygı puanları ortalamasının kardeş sayısına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir, $F(3,346) = 1.958, p = .120$.

Tablo 4.16. Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Sürekli Kaygı Ölçeği ANOVA Sonuçları

Kardeş Sayısı	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
2	97	48.55	10.17	Gruplar	470.348	3	156.783	1.477	.220
				Arası					
3	133	46.57	10.07	Gruplar İçi	36404.528	343	106.136		
4	57	49.35	8.70	Toplam	36874.876	346			
5 ve daha fazla	60	46.53	12.25						

Tablo 4.16'da verilen değerler incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının sürekli kaygı puanları ortalamasının kardeş sayısına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir, $F(3,346) = 1.477, p = .220$.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Mevcut çalışma kapsamında, okul öncesi öğretmen adaylarının gündelik hayatlarında kaygı deneyimleri yaşayıp yaşamadıkları, yine aynı şekilde hangi durumlarda ve ne oranda kaygı veya endişe duyumsadıklarına yönelik ipuçları elde etmek için “Okul Öncesi Öğretmen Adaylarına Yönelik Kısa Kaygı Anketi” uygulanmıştır. Anket sonuçları, katılımcıların %56.1’inin iş bulamama korkusu nedeniyle birincil düzeyde kaygı duyduğu, %26.4’ünün de iş bulamama konusunda büyük oranda endişe yaşadıklarına işaret etmektedir. Başka bir ifadeyle, katılımcıların %82,5’inin gelecekte iş bulamama olasılığına karşı birincil düzey ve büyük oranlarda kaygı duydukları bilgisine ulaşılmıştır. Bu bulgular Türkiye’de üniversite öğrencilerinin ortalamasının üzerinde bir işsizlik kaygısı taşıdıklarını gösteren araştırma sonuçları ile örtüşmektedir (Tekin&Korkmaz, 2016; Yazar Aslan, 2015; Yetişensoy&Şahin, 2020). Okul öncesi öğretmen adaylarının yalnızca %4.2’sinin hiçbir şekilde işsizlik kaygısı duymadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların yalnızca %3.8’i öğretmen olarak atanamama gibi bir olasılığın kendilerini hiçbir biçimde kaygılandırmadığını belirtirken, %74.8’i atanamama konusunda ileri düzeylerde kaygılı olduklarını belirtmişlerdir. Bu bulguların öğretmen adaylarının atanamama kaygılarının yüksek olduğunu gösteren bazı araştırma bulguları ile tutarlı olduğu ifade edilebilir (Eskici, 2016; Pamuk vd., 2014).

Benzer bir biçimde okul öncesi öğretmen adaylarının %74,5’i KPSS sınavında başarısız olmaya yönelik yüksek düzeylerde kaygı duyumsadıklarını belirtirken, katılımcıların yalnız %4.6’sı KPSS sınavında başarısız olmaya yönelik hiçbir kaygı taşımadıkları bilgisini paylaşmıştır. Bu bulgular öğretmen adaylarının KPSS ile ilgili kaygılarının yüksek olduğunu gösteren bazı araştırma bulguları ile tutarlıdır (Altun, Avcı, Salman ve Gümüş, 2018; Çetin, 2013). Sınırlı sayıda çalışma ise Eğitim Fakültesi öğrencilerinin KPSS kaygı düzeylerinin orta düzeyde olduğunu göstermektedir (Akdeniz, 2019; Taşkesen vd., 2017). Mevcut çalışma bu iki araştırmanın bulguları ile kısmen örtüşmektedir.

Dönem uzatma ihtimali, ileride öğretmenlik mesleğini başarı ile sürdürememe, üniversitedeki kötü arkadaş ilişkileri gibi durumların ise katılımcıları daha az kaygılandırdığı görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının durumluk ve sürekli kaygı düzeylerine ilişkin bulgular incelendiğinde durumluk kaygı ve sürekli kaygı düzeylerinin orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Alanyazında yer alan ve genellikle öğretmen adaylarında gerçekleştirilen benzer çalışmalarda kaygı düzeyinin orta ve düşük seviyede olduğu bildirilmektedir (Güngör, 2019; Pamuk vd., 2014; Tonga 2014). Güney-Ziyalan (2019) tarafından bu konuda yapılan bir çalışmada farklı bölümlerde öğrenim gören öğretmen adaylarında kaygı düzeyi ile ilişkili faktörlerin incelenmesi amaçlanmış, çalışmada öğretmen adaylarının sürekli kaygı düzeylerinin orta seviyede olduğu bulunmuştur. Altun (2015) tarafından yapılan çalışmada da pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarında mesleki kaygı düzeyi ile ilişkili faktörler incelenmiş, toplam 492 öğretmen adayının katıldığı çalışmanın bulgularından hareketle öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf değişkenine göre durumluk ve sürekli kaygı düzeylerine ilişkin bulgular incelendiği zaman, öğretmen adaylarının durumluk kaygı düzeyinin farklılaştığı ve sürekli kaygı düzeylerinin öğrenim gördükleri sınıf değişkenine göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Alanyazında öğretmen adayları üzerinde gerçekleştirilen benzer çalışma da kaygı düzeyinin öğrenim görülen sınıf değişkenine göre farklılaşmadığı bulgularına ulaşılmıştır (Güngör, 2019). Özel eğitim öğretmen adayları üzerinde bu konuda yapılan bir çalışmada ise öğretmen adaylarının bazı demografik değişkenlere göre sürekli kaygı düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği, buna karşılık öğrenim görülen sınıf düzeyine göre sürekli kaygı düzeyinin anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (Soyer, 2010). Mevcut çalışmanın bulguları bu araştırmalardan elde edilen bulgular tarafından desteklenmektedir.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının yaş gruplarına göre durumluk ve sürekli kaygı düzeylerine ilişkin bulgular incelendiği zaman, öğretmen adaylarının durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin yaş grubu değişkenine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bu konuda yapılan ve farklı bölümlerde öğrenim gören üniversite öğrencileri üzerinde yürütülen çalışmada öğrencilerin farklı demografik değişkenlere göre kaygı düzeyleri incelenmiş, çalışma 396 öğrenci üzerinde yürütülmüş, çalışmanın sonunda öğrencilerde kaygı düzeyinin yaş gruplarına göre farklılık göstermediği bulunmuştur (Güney-Ziyalan, 2019). Öğretmen adayları üzerinde yapılan diğer bir çalışmada da mesleki kaygı düzeyini etkileyen unsurların incelenmesi amaçlanmış, çalışmaya öğretmen adaylarının yaş gruplarına göre mesleki kaygı düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (Altun, 2015). Araştırmalar da elde edilen bu bulguların alanyazın ile benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Özel eğitim öğretmen adayları üzerinde bu konuda yapılan bir çalışmada öğretmen adaylarının kaygı düzeyinin yaş grubu değişkenine göre farklılaştığı bulunmuş, öğretmen adaylarında yaş arttıkça sürekli kaygı düzeyinin azaldığı tespit edilmiştir (Gönüldaş, 2017). Alanyazında yer alan bu çalışmada ise öğretmen adaylarında yaş arttıkça kaygı düzeyinin azaldığı görülmektedir. Bu anlamda yaş değişkeni kategorisinde mevcut çalışmadan elde edilen bulguların bahsedilen çalışma bulguları ile örtüşmediği ifade edilebilir.

Aile gelir düzeyi değişkenine göre okul öncesi öğretmen adaylarının kaygı düzeylerine ilişkin bulgular incelendiği zaman sürekli ve durumluk kaygı düzeylerinin aile gelir durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Aile gelir düzeyi düşük olan öğretmen adaylarının durumluk kaygı puanları ortalamasının, aile gelir düzeyi yüksek olan öğretmen adaylarının ortalamasından daha yüksek olduğu ve aile gelir düzeyi düşük olan öğretmen adaylarının sürekli kaygı puanları ortalamasının, aile gelir düzeyi yüksek olan öğretmen adaylarının ortalamasından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu konuda yapılan ve farklı bölümlerde öğrenim gören öğretmen adayları üzerinde yürütülen çalışmada öğretmen adaylarında kaygı düzeyinin aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Beksaçi, 2019). Güney-Ziyalan (2019) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada demografik değişkenlere göre üniversite öğrencilerinde kaygı düzeyinin incelenmesi amaçlanmış, çalışmanın sonunda aile gelir düzeyi değişkenine göre üniversite öğrencilerinde sürekli kaygı düzeyinin anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Aynı çalışmada durumluk kaygı düzeyinin ise gelir düzeyi düşük olan öğrenciler lehine yüksek olduğu tespit edilmiştir. Soyer (2010) tarafından yapılan araştırmada ise özel eğitim öğretmen adaylarında aile gelir düzeyine göre öğretmen adaylarının sürekli kaygı düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği, aile gelir düzeyi yükseldikçe öğretmen adaylarının sürekli kaygı düzeylerinin azalma eğiliminde olduğu belirlenmiştir. Alanyazında gelir düzeyi değişkenine göre öğretmen adaylarında kaygı düzeyinin ele alındığı mevcut çalışmalarda farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir.

Mezun olunan lise türüne göre ele alındığı zaman okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk kaygı düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği belirlenirken, sürekli kaygı düzeyinin ise mezun olunan lise türüne göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Elde edilen sonuçlara göre, Genel Lise mezunu olan okul öncesi öğretmen adaylarının sürekli kaygı puanları ortalamasının Anadolu Öğretmen Lisesi mezunu okul öncesi öğretmen adaylarının sürekli kaygı puanları ortalamasından daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu konuda yapılan ve öğretmen adayları üzerinde yürütülen bir çalışmada farklı bölümlerde öğrenim gören öğretmen

adaylarında öz-yeterlik düzeyi ve mesleki anlamda kaygı yaşama durumu arasındaki ilişki incelenmiş, çalışmada öz-yeterlik düzeyi yükseldikçe öğretmen adaylarının kaygı düzeylerinin azaldığı tespit edilmiştir (Güngör, 2019). Bunun yanında meslek lisesi öğrencileri içerisinde özellikle okul öncesi eğitim ve çocuk gelişimi gibi bölümlerden mezun olan öğretmen adaylarının özgüven düzeylerinin yüksek olmasının da okul öncesi eğitimi lisans programında kaygı düzeylerini azaltan bir unsur olduğu düşünülebilir. Bu konuda yapılan bir çalışmada da bireyin içinde bulunduğu ortamda yüksek özgüvene sahip olmasının kaygıyı azaltan bir unsur olduğu belirtilmiştir (Öztürk, 2008).

Anne eğitim düzeyi değişkenine göre okul öncesi öğretmen adaylarının kaygı düzeylerine ilişkin bulgular incelendiği zaman sürekli kaygı düzeyinin anne eğitimi durumuna göre farklılık göstermediği, buna karşılık durumluk kaygı düzeyinin anne eğitim durumuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre anne eğitim durumu okuryazar olmayan okul öncesi öğretmen adaylarının durumluk kaygı puanları ortalamasının, anne eğitim düzeyi ilköğretim olan okul öncesi öğretmen adaylarının puanları ortalamasından ve anne eğitim düzeyi lise olan okul öncesi öğretmen adaylarının puanları ortalamasından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasında farklı eğitim düzeyine sahip annelerin çocuk yetiştirme süreçlerinde farklı ebeveyn tutumlarına sahip olmalarının, bu durumun da öğrencilerin çocukluk yıllarından itibaren kaygı düzeylerini etkilemesinin yattığı düşünülebilir. Nitekim alanyazında yer alan araştırmalarda da (Demirsu, 2018; Pektaş, 2015) ebeveyn tutumlarının kaygı düzeyi üzerinde belirleyici olduğu belirtilmektedir. Bununla birlikte alanyazında farklı bölümlerde öğrenim gören üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmada durumluk ve sürekli kaygı düzeyinin anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği rapor edilmiştir (Küçük, 2016).

Baba eğitim düzeyine göre okul öncesi öğretmen adaylarının kaygı düzeylerine ilişkin bulgular incelendiği zaman hem durumluk hem de sürekli kaygı düzeyinin baba eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Küçük (2016) tarafından bu konuda yapılan benzer bir çalışmada, baba eğitim düzeyine göre ele alındığı zaman öğretmen adaylarının durumluk kaygı düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği, buna karşılık sürekli kaygı düzeyinin baba eğitim durumuna göre değiştiği tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre baba eğitim düzeyi yükseldikçe öğretmen adaylarının sürekli kaygı düzeylerinin düştüğü tespit edilmiştir. Araştırma bulgularının benzerlik göstermemesinin temelinde araştırmaların yapıldığı gruplarda eğitim düzeylerine göre baba tutumlarının birbirinden farklı olmasının yattığı düşünülebilir.

Kardeş sayısına göre okul öncesi öğretmen adaylarının kaygı düzeylerine ilişkin bulgular incelendiği zaman durumluk ve sürekli kaygı düzeyinin kardeş sayısına göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Alanyazında yer alan bazı çalışmalarda öğretmen adaylarının sürekli kaygı düzeylerinin kardeş sayısı değişkenine göre farklılaşmadığı rapor edilmiştir (Demir, 2017; Pektaş, 2015).

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarında durumluk ve sürekli kaygı düzeyi arasındaki ilişki incelendiği zaman durumluk ve sürekli kaygı düzeyi arasında anlamlı pozitif yönde ve yüksek bir ilişki olduğu bulunmuştur. Bu kapsamda öğretmen adaylarında durumluk kaygı düzeyinin artmasının sürekli kaygıyı da arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Durumluk kaygı düzeyinin yüksek olmasının sürekli kaygıyı da arttıran bir unsur olduğu bilinmektedir (Yüksel, 2014). Durumluk ve sürekli kaygı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olmasının temelinde durumluk kaygı uzun süre devam ettiği zaman sürekli kaygıyı tetiklemesinin, diğer bir ifadeyle durumluk kaygının kronik hale gelmesinin yattığı düşünülebilir.

Sonuç olarak, okul öncesi öğretmen adaylarında durumluk ve sürekli kaygı düzeyini etkileyen demografik değişkenlerin ele alındığı bu çalışmada öğretmen adaylarında durumluk ve sürekli kaygı düzeyinin orta düzeyde olduğu bulunmuştur. Okul öncesi öğretmen adaylarında durumluk ve sürekli kaygı düzeyi arasındaki ilişki incelendiğinde anlamlı pozitif yönde ve yüksek bir ilişki olduğu ve durumluk kaygı düzeyinin yükselmesinin sürekli kaygıyı arttıran bir unsur olduğu bulunmuştur. Öğretmen adaylarının demografik özelliklerine göre ele alındığında sınıf ve anne eğitim düzeyine göre durumluk kaygı düzeyinin anlamlı farklılık gösterdiği, sürekli kaygı düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği, mezun olunan lise türüne göre durumluk kaygı düzeyinin farklılaşmadığı, sürekli kaygı düzeyinin farklılaştığı, aile gelir düzeyine göre durumluk ve sürekli kaygı düzeyinin farklılaştığı ve bunun yanında yaş, baba eğitim düzeyi ve kardeş sayısına göre durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin farklılaşmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

5.2. Öneriler

Araştırmada ulaşılan bulgular ışığında aşağıdaki önerilerde bulunulabilir;

1. Okul öncesi öğretmen adaylarında durumluk ve sürekli kaygı düzeyini etkileyen demografik değişkenlere ilişkin daha geniş kapsamlı bulgulara ulaşabilmek için daha büyük örneklem grupları ile benzer çalışmalar yapılabilir.

2. Demografik değişkenlere göre öğretmen adaylarını durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin ele alındığı çalışmalarda çelişkili sonuçlara ulaşıldığı görülmekte olup, yapılan bu araştırmada elde edilen bazı bulguların alanyazın ile benzerlik göstermediği belirlenmiştir. Bu noktada demografik değişkenlere ek olarak okul öncesi öğretmen adaylarında durumluk ve sürekli kaygı düzeyini etkileyebilecek psikolojik ve sosyal (algılanan ebeveyn tutumu, bağlanma stilleri, algılanan stres düzeyi, akademik başarı düzeyi, algılanan sosyal destek vb.) faktörlerin ele alındığı çalışmalar yapılabilir.

3. Okul öncesi öğretmen adaylarında durumluk ve sürekli kaygı düzeyinin yüksek olması akademik başarı düzeyi ve mesleğe yönelik tutumu olumsuz yönde etkileyeceği için öğretmen adaylarında eğitim hayatları boyunca durumluk ve sürekli kaygı düzeyini azaltmaya yönelik uygulamalar yapılabilir. Bu kapsamda ders müfredatlarına kaygı ile başa çıkma stratejilerini öğretmeye yönelik dersler eklenebilir.

4. Okul öncesi öğretmen adaylarında özellikle sürekli kaygı düzeyinin lisans eğitimi öncesine dayanan bazı faktörler ile yakından ilişkili olması muhtemel bir durumdur. Bu noktada hayatın büyük bir bölümünün geçtiği yerleşim yeri ve aile yapısı (çekirdek aile, parçalanmış aile vb.) gibi değişkenlere göre öğretmen adaylarını durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin incelendiği çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akdeniz, A. (2019). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının tükenmişlik ve kpss kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi). Bülent Ecevit Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak.
- Akgün, A., Gönen, S., ve Aydın, M. (2007). İlköğretim fen ve matematik öğretmenliği öğrencilerinin kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(20), 283-299.
- Akinalp, D. (2013). *Çalışanların kaygı düzeylerinin performans algılarına etkisi*. (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Alammari, M. R., and Bukhary, D. M. (2019). Factors contributing to prosthodontic exam anxiety in undergraduate dental students. *Advances In Medical Education and Practice*, 10, 31.
- Alisinanoğlu, F., ve Ulutaş, İ. (2003). Çocukların kaygı düzeyleri ile annelerinin kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 28(128), 65-71.
- Alkın, T. (2018). Ayrılma kaygısı bozukluğu (Yetişkin). O. Karamustafalıoğlu içinde, *Temel ve klinik psikiyatri*. İstanbul: Güneş Kitabevi
- Altun, T. (2015). *Pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançları, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Altun, Zübeyde & Avcı, Görkem & Salman, Özüpekçe & Gümüş, Nevzat (2018). Eğitim fakültesi öğrencilerinin kamu personeli seçme sınavı (KPSS) kaygısının incelenmesi / College of education students' public personnel selection exam anxiety. *Turkish Studies*, 12(33), 151-166.
- Amerikan Kolej Sağlık Derneği (2015). National College Health Assessment Spring 2015 reference group executive summary.
http://www.achancha.org/reports_ACHANCHAII.html
- Amerikan Psikiyatri Birliği (2013). *Ruhsal bozuklukların tanısız ve sayımsız elkitabı (DSM-5)*. (E. Köroğlu, Çev.). Ankara: HYB Yayıncılık.

- Amiri, S., Behnezhad, S. (2019). Obesity and anxiety symptoms: a systematic review and meta-analysis. *Neuropsychiatr* 33, 72–89. <https://doi.org/10.1007/s40211-019-0302-9>
- Aytaç, Y. (2020). *Okul öncesi öğretmenlerinin matematik kaygılarının matematik öz yeterliklerine olan etkisinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Bahtiyar, A. ve Can, B. (2017). Fen öğretmen adaylarının bilimsel süreç becerileri ile bilimsel araştırmaya yönelik tutumlarının incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (42), 47-58.
- Bakırcıoğlu, R. (2005). *İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimde rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: Anı.
- Bamber, M. D., Morpeth, E. (2019). Effects of mindfulness meditation on college student anxiety: a meta-analysis. *Mindfulness* 10, 203–214. <https://doi.org/10.1007/s12671-018-0965-5>
- Bayat, N., Alishiri, G. H., Salimzadeh, A., Izadi, M., Saleh, D. K., Lankarani, M. M., and Assari, S. (2011). Symptoms of anxiety and depression: A comparison among patients with different chronic conditions. *Journal of Research In Medical Sciences: The Official Journal of Isfahan University of Medical Sciences*, 16(11), 1441.
- Bedewy, D. and Gabriel, A. (2015). Examining perceptions of academic stress and its sources among university students: The perception of academic stress scale. *Health Psychology Open*, 2(2), 1-9.
- Beksaçi, I. (2019). *Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumu ile depresyon ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişki*. (Yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Bilgici, B. G., ve Deniz, Ü. (2016a). Okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki kaygılarının bazı demografik özelliklere göre incelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 5(1), 53-70.
- Bilgici, B. G., ve Deniz, Ü. (2016b). Okul öncesi öğretmen adaylarının gelecek kaygılarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2353-2372.

- Binbay, T., Direk, N., Aker, T., Akvardar, Y., Alptekin, K., Cimilli, C., Çam, B., Deveci A., Gültekin, B.D., Şar, V., Taycan, O., ve Ulaş, H. (2014). Türkiye’de psikiyatrik epidemiyoloji: Yakın zamanlı araştırmalarda temel bulgular ve gelecek için öneriler. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 25, 264-281.
- Blair, L. (2014). *Huzur: Uyku bozukluğu, olumsuz düşünce, kaygı ve stresle baş etme yolları*. (C. Aral, Çev.). Ankara: Akılçelen.
- Borkovec, T. D., Ray, W. J. ve Stöber, J. (1998). Worry: A cognitive phenomenon intimately linked to affective, physiological, and interpersonal behavioral processes. *Cognitive Therapy and Research*, 22 (6), 561-576.
- Bowlby, J. (1973). *Seperation: anxiety & anger. Attachment and loss* (vol.2); (International psycho-analytical library no.95). Hogarth Press, London
- Brenes, G. A. (2003). Anxiety and chronic obstructive pulmonary disease: Prevalence, impact, and treatment. *Psychosomatic Medicine*, 65(6), 963-970.
- Brown, T. T. and Jernigan, T. L. (2012). Brain development during the preschool years. *Neuropsychology review*, 22(4), 313-333.
- Bryant, C., Jackson, H. and Ames, D. (2008). The prevalence of anxiety in older adults: Methodological issues and A review of the literature. *Journal of Affective Disorders*, 109(3), 233-250.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). Anket geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 133-151.
- Büyüköztürk, Ş. (2015). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, E. Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F.(2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cassidy, W., Jackson, M., & Brown, K. (2009). Sticks and stones can break my bones, but how can pixels hurt me? Students' experiences with cyber-bullying. *School Psychology International*, 30(4), 383–402.
- Cattell, R.B., Scheier, I.H. (1958). The nature of anxiety: A review of thirteen multivariate analyses comprising 814 variables. *Psychological Reports*, 4(3), 351-388.

- Cesur, C. (2017). *Bir grup çalışan yetişkinde kaygı düzeyi, mükemmeliyetçilik ve öfke arasındaki ilişki*. (Yüksek lisans tezi). Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çakmak-Tolan, Ö. (2002). *Üniversite öğrencilerinde kaygı belirtileri ve bağlanma biçimleri ile kişilerarası şemalar arasındaki ilişkiler*. (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çetin, Ş. (2013). Eğitim fakültesi öğrencilerinin kamu personeli seçme sınavına (KPSS) yönelik kaygılarının incelenmesi. *Milli Eğitim*, 42(197), 158 - 168.
- Çetinay-Aydın, P. (2017). Kaygı ve endişe. *Türkiye Klinikleri J Psychiatry-Special Topics*, 10(4), 228-236.
- Demir, S. (2017). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ile kaygı düzeyleri ve yetersizlik duyguları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demirsu, Ö. (2018). *Üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn tutumları ile sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişkide psikolojik dayanıklılığın ve kaygı duyarlılığının aracı rolleri*. (Yüksek lisans tezi). Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Deniz-Kan, Ü. (2008). Bir grup okul öncesi öğretmeninde tükenmişlik durumunun incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(2), 431-438.
- Dilbaz, N. (2000). Sosyal anksiyete bozukluğu: Tanı, epidemiyoloji, etiyoloji, klinik ve ayırıcı tanı. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 3(2), 3-21.
- Eskici, M. (2016). Öğretmen adaylarının atanamama kaygılarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 11(19).
- Faisal-Cury, A. and Menezes, P. R. (2007). Prevalence of anxiety and depression during pregnancy in a private setting sample. *Archives of Women's Mental Health*, 10(1), 25-32.
- Freeman, D. and Freeman, J. (2012). *Anxiety: A very short introduction*. OUP Oxford. <https://www.veryshortintroductions.com/view/10.1093/actrade/97801> erişim tarihi: 22.04.2021
- Gönüldaş, H. (2017). *Özel eğitim öğretmen adaylarının ve öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları ile kaygı ve tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

- Güler, D. ve Çakır, G. (2016). Lise son sınıf öğrencilerinin sınav kaygısını yordayan değişkenlerin incelenmesi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 4(39), 82-94.
- Gümrükçü Bilgici, B. & Deniz, Ü. (2016). *Okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki kaygılarının incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitimi Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gündoğan, N. (2019). *Okul öncesi öğretmenlerinin matematiksel gelişim bilgileri, matematiğe yönelik kaygıları ve inançları ile çocukların erken matematik yetenekleri arasındaki ilişki*. (Yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Gündoğan, N. ve Aslan, D. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin matematiksel gelişim bilgileri, matematiğe yönelik kaygıları ve inançları ile çocukların erken matematik yetenekleri arasındaki ilişki. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 1038-1052.
- Gündüz, S. (2009). *Dental fobisi olan hastalarda diğer anksiyete bozuklukları eştanısı*. (Psikiyatri Uzmanlık Tezi). Sağlık Bakanlığı Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul.
- Güney-Ziyalan, M. (2019). *Üniversite öğrencilerinde sürekli kaygı düzeyi ve bilişsel davranışsal kaçınma ilişkisi*. (Yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Güngör, Ç. (2019). *Öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ile mesleki kaygı düzeyleri arasındaki ilişki*. (Yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Handayuni, T. S., Ifdil, I. and Putri, Y. E. (2020). The exam anxiety among vocational school students in professional placement based on gender differences. *Konselor*, 9(1), 36-41.
- Karabulut, D. (2014). *Heidegger felsefesinde" Kaygı"nın yeri*. (Yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Karaçadır, V. ve Çelik, R. (2019). Üniversite öğrencilerinin sağlık kaygı düzeylerini belirlemeye yönelik bir çalışma. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(16), 225-238.

- Karaman, S. (2009). *Sağlık ile ilgili programlarda öğrenim gören üniversite öğrencilerinin durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri*. (Yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kartopu, S. (2012). Lise öğrenci ve öğretmenlerinin durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi (Kahramanmaraş örneği). *İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17(2), 147-170.
- Kaya, M. ve Varol, K. (2004). İlahiyat fakültesi öğrencilerinin durumluk-sürekli kaygı düzeyleri ve kaygı nedenleri (Samsun örneği). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17(17), 31-63.
- Kendler, K. S. and Gardner, C. O. (2011). A longitudinal etiologic model for symptoms of anxiety and depression in women. *Psychological medicine*, 41(10), 2035.
- Kesebir, S., Kavzoğlu, S. Ö. ve Üstündağ, M. F. (2011). Bağlanma ve psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(2), 321-342.
- Khoshhal, K. I., Khairy, G. A., Guraya, S. Y. and Guraya, S. S. (2017). Exam anxiety in the undergraduate medical students of Taibah University. *Medical Teacher*, 39(1), 22-2
- Kisely, S., Alichniewicz, K. K., Black, E. B., Siskind, D., Spurling, G., & Toombs, M. (2017). The prevalence of depression and anxiety disorders in indigenous people of the Americas: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Psychiatric Research*, 84, 137–152. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2016.09.0326>.
- Kline, R. B. (2011). Convergence of structural equation modeling and multilevel modeling. *In The SAGE handbook of innovation in social research methods* (pp. 562-589).
- Köknel, Ö. (1989). *Genel ve klinik psikiyatri*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi.
- Köknel, Ö. (2014). *Kaygıdan korkuya*. İstanbul: Remzi.
- Koroğlu, E. (2012). *Kaygılarımız korkularımız*. Ankara: Hyb Yayıncılık.
- Kroenke, K., Spitzer, R. L., Williams, J. B., Monahan, P. O. and Löwe, B. (2007). Anxiety disorders in primary care: Prevalence, impairment, comorbidity and detection anxiety disorders in primary care. *Annals of Internal Medicine*, 146(5), 317-325.

- Küçük, H. (2016). *Üniversite öğrencilerinde bağlanma stilleri ve kaygı düzeylerinin sosyo-demografik değişkenlere göre incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Lebel, C., MacKinnon, A., Bagshawe, M., Tomfohr-Madsen, L. and Giesbrecht, G. (2020). Elevated depression and anxiety symptoms among pregnant individuals during the COVID-19 pandemic. *Journal of affective disorders*, 277, 5-13.
- Lieb, R., Becker, E. and Altamura, C. (2005). The epidemiology of generalized anxiety disorder in Europe. *European Neuropsychopharmacology*, 15(4), 445-452.
- Manav, F. (2011). Kaygı kavramı. *Toplum Bilimleri Dergisi*, 5 (9), 201-211.
- Manicavasagar, V., Silove, D. (1997). Is there an adult form of separation anxiety disorder? A brief clinical report. *Aust N Z J Psychiatry*, 31 (2): 299-303.
- Melanlıoğlu, D. ve Demir, T. (2013). Türkçe öğrenen yabancılar için konuşma kaygısı ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(3), 389-404.
- Mirza, I. and Jenkins, R. (2004). Risk factors, prevalence, and treatment of anxiety and depressive disorders in Pakistan: Systematic review. *BMJ*, 328(7443), 794.
- Nunez-Pena, M. I., Suárez-Pellicioni, M. and Bono, R. (2016). Gender differences in test anxiety and their impact on higher education students' academic achievement. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 228, 154-160.
- Olfson, M., Shea, S., Feder, A., Fuentes, M., Nomura, Y., Gameroff, M. and Weissman, M. M. (2000). Prevalence of anxiety, depression, and substance use disorders in an urban general medicine practice. *Archives of Family Medicine*, 9(9), 876.
- Öner, N. ve Le Compte, A. (1983). *Durumluk-sürekli kaygı envanteri el kitabı*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayını.
- Özdemir, İ. (2013). *Aile yanında yaşayan ve ailesinden ayrı yaşayan üniversite öğrencilerinin algılanan sosyal destek, stresle başa çıkma tarzları, kaygı düzeyleri ve psikolojik belirtiler açısından karşılaştırılması*. (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Öztürk, A. (2008). *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğretmenlik programı öğrencilerinin durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki ilişki*. (Yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Pamuk, Y., Hamurcu, H. ve Armağan, B. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin incelenmesi (İzmir-Buca örneği). *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 293-316.
- Pektaş, E. (2015). *Üniversite öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn kabul-reddi ile depresyon ve sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: Duygu düzenleme güçlüklerinin aracı rolü*. (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Perelberg, R. J. (2018). The riddle of anxiety: Between the familiar and the unfamiliar. *The International Journal of Psychoanalysis*, 99:4, 810-827, DOI: [10.1080/00207578.2018.1452571](https://doi.org/10.1080/00207578.2018.1452571)
- Perişan, N. (2018). *Kaygı, psikolojik dayanıklılık ve başa çıkma yolları arasındaki ilişki: Üst bilişin aracı rolü*. (Yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Pınar, Y. (2021). Ayrılık kaygısıyla başa çıkmaya yönelik bir model önerisi: Akdeniz Üniversitesi kreş ve anaokullarına uyum modeli (KAUM-AKDENİZ). *Milli Eğitim Dergisi*, 50 (230), 29-56. DOI:10.37669/milliegitim.678341
- Pichot, P. (1999). The semantics of anxiety. *Human Psychopharmacology: Clinical and Experimental*, 14(1), 22-28.
- Rana, R. and Mahmood, N. (2010). The relationship between test anxiety and academic achievement. *Bulletin of Education and Research*, 32(2), 63-74.
- Remes, O., Brayne, C., Van Der Linde, R. and Lafortune, L. (2016). A systematic review of reviews on the prevalence of anxiety disorders in adult populations. *Brain and Behavior*, 6(7), 497.
- Rosenthal, R ve Rosnow, R. L. (2008). *Essential of behavioral research (third edition)*. NY: McGraw-Hill, Inc.
- Sağlık Bakanlığı (2011). *Ulusal Ruh Sağlığı Eylem Planı (2011-2023)*. Ankara.

- Sayin, B. A. (2015). Exploring anxiety in speaking exams and how it affects students' performance. *International Journal of Education and Social Science*, 2(12), 112-118.
- Smith, B. H., Esat, G. & Kanojia, A. (2020). School-based yoga for managing stress and anxiety. In C. Maykel & M. A. Bray (Eds.), *Promoting mind–body health in schools: Interventions for mental health professionals* (pp. 201–216). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/0000157-014>
- Soyer, U. (2010). *Özel eğitim öğretmen adaylarının öz duyarlık ve sürekli kaygı düzeylerinin belirlenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Sürücü, F. (2012). *Matematik öğretmen adaylarının gelecek kaygıları*. (Yüksel lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Spielberger, C.D. (1966). Theory and research in anxiety. In C.D. Spielberger (Ed.), *Anxiety and Behavior*. Academic Press, New York.
- Şahin, M. (2019). Korku, kaygı ve kaygı (anksiyete) bozuklukları. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(10), 117-135.
- Şenkal, İ. (2013). *Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ve bağlanma biçiminin depresyon ve kaygı belirtileri ile ilişkisinde aleksitiminin aracı rolünün incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics: international edition*. Pearson2012.
- Tambaya, L. (2019). *Relationship Between Examination Anxiety and Time Management Among University Students* (Master's Thesis). Near East University, Graduate School Of Social Sciences, General Psychology Program. Nicosia.
- Taşkesen, O. , İşgör, İ. Y. , Önal, M. , Kurt, C. , Kurt, N. & Zhakanova, G. (2017). Eğitim fakültesi öğrencilerinin kamu personeli seçme sınavı kaygı düzeyleri üzerine bir araştırma. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 59-68. <https://dergipark.org.tr/en/pub/erzisosbil/issue/32860/379815?sa=X&ved=2ahUKEwjBn9yWjoLnAhUgAGMBHVvuD0wQFjAFegQIAxAB>
- Tayşi, E. K. ve Taşkın, Y. (2018). Ortaokul öğrencileri için yazma kaygısı ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (Teke) Dergisi*, 7(2), 1172-1189.

- Tekin Tayfun, A. N. & Korkmaz, A. (2016). Üniversite öğrencilerinde işsizlik kaygısı: Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencileri üzerinde bir araştırma. The unemployment anxiety of university students: A research on Süleyman Demirel University students . *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 8 (17) , 534-558 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/makusobed/issue/45268/567048>
- Temiz, Z. (2017). Yeni okul öncesi öğretmenlerinin yaşadıkları zorluklar ve öğretmen adaylarının kaygıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 871-885.
- Tokgöz, Ö. (2017). *Lise sınavlarına hazırlanan çocuklarda kaygı düzeyi, yaşam kalitesi ve ebeveyn tutumları açısından cinsiyetler arasındaki farkların incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tokinan, B. Ö. (2014). Öğretmen adaylarının müzik performans kaygılarının bireysel özellikler bakımından incelenmesi. *Fine Arts*, 9(2), 84-100.
- Tonga, Z. (2014). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıklarının karar stratejileri ve durumluk sürekli kaygı düzeylerine göre incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tuncer, M., ve Doğan, Y. (2015). Effect of foreign language classroom anxiety on Turkish University students' academic achievement in foreign language learning. *Journal of Education and Training Studies*, 3(6), 14-19.
- Türkçapar, H. (2004). Anksiyete bozukluğu ve depresyonun tanısal ilişkileri. *Klinik Psikiyatri*, 4, 12-16.
- Ünal-Karagüvan, H. (1999). Açık kaygı ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği ile ilgili bir çalışma. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11, 203-218.
- Wells, A. (1997). *Cognitive therapy of anxiety disorder: A practice manual and conceptual guide*. Chister, Büyük Britanya: Wiley.
- Yetişensoy, O. & Şahin, İ. F. (2020). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35 (3), 627-643. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/hunefd/issue/56261/775852>
- Yazar Aslan, B. (2015). Genç işsizliğe yönelik alan araştırması: Üniversite öğrencileri arasında kaygı ve umutsuzluk. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 6 (2), 71-86 <https://dergipark.org.tr/en/pub/cider/issue/29533/316986>

- Yetgin, O. (2017). *Ortaöğretim öğrencilerinin matematik kaygısı ve öğrenmeye ilişkin tutumlarının incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Adıyaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adıyaman.
- Yıldız, E., Yeniçeri, E. N. Ve Öngel, K. (2019). Durumluk-sürekli kaygı ölçeğinin (STAI-TX) rastgele seçilmiş bireylerde uygulanması ve sonuçları. *Smyrna Tıp Dergisi*, 1, 19-24.
- Yüksel, B. (2014). *Kaygı belirtilerini açıklamada bağlanma, pozitif ve negatif duygu düzenleme ve belirsizliğe tahammülsüzlük arasındaki ilişkiyi bütünleyici model arayışı*. (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

EKLER

EK: 1. ETİK KURUL KARARI

Evrak Tarih ve Sayısı: 06.07.2021-121931

T.C
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu
KURUL KARARI

TOPLANTI TARİHİ : 01.07.2021
TOPLANTI SAYISI : 07
KARAR SAYISI : 272

Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü **Dr. Öğr. Üyesi Yunus PINAR**'ın danışmanlığını, **Neslihan GENCER**'in araştırmacılığını üstlendiği, "*Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Durumluk-Sürekli Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*" konulu çalışmanın, fikri hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğun başvuruçuya ait olmak üzere, proje süresince uygulanmasının etik olarak **uygun olduğuna** oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA
Kurul Başkanı

Başkan
Prof. Dr.
Hilmi DEMİRKAYA

Başkan Yrd.
Prof. Dr.
Sibel MEHTER AYKIN

Üye
Prof. Dr.
Ebru İÇİGEN

Üye
Prof. Dr.
Nurşen ADAK

Üye
Prof. Dr.
Sibel PAŞAOĞLU YÖNDEM
(katılmadı)

Üye
Prof. Dr.
Taner KORKUT
(görevli-izimli)

Üye
Prof. Dr.
Gökhan AKYÜZ

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı :Neslihan GENCER

Doğum Yeri ve Tarihi :

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi :Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrenimi :Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi

Bildiği Yabancı Diller :İngilizce

Tarih :

İNTİHAL RAPORU

Turnitin Orjinallik Raporu

İşleme No: 11-09-2022 14:37 +03
KİMLİK: 030770130
Fakülte Sayfı: 180/3
Gönderildi: 1

TEZ Neslihan Genç tarafından

Benzersiz Endeks	Kaynaça göre Benzerlik
0%14	İnternet Kaynaç: %14 Yayıncı: %1 Öğrenci Ödevleri: %4

< 1% match (08-Ara-2016 tarihi internet)
http://www.webk.org/JEEK_bilgisi_ozetled.pdf

< 1% match (20-Mar-2022 tarihi internet)
<http://openaccess.cag.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12507/11205/703767.pdf?sequence=1>

< 1% match (27-Oca-2022 tarihi internet)
<http://openaccess.cag.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12507/1447/640858%20%201%29.pdf?sequence=3>

< 1% match (20-Haz-2013 tarihi öğrenci ödevleri)
Submitted to Yeditepe University on 2013-06-20

< 1% match (31-Oca-2014 tarihi öğrenci ödevleri)
Submitted to Yeditepe University on 2014-01-31

< 1% match (10-Oca-2021 tarihi internet)
<http://www.geogm.net/donustur/dokuman/1099-20120209164240-ctnar.pdf>

< 1% match (15-May-2018 tarihi öğrenci ödevleri)
Submitted to Bahcesehir University on 2018-02-13

< 1% match (19-Ağu-2015 tarihi öğrenci ödevleri)
Submitted to Bahcesehir University on 2015-08-19

< 1% match (03-Oca-2019 tarihi öğrenci ödevleri)
Submitted to Karadeniz Teknik University on 2019-01-03

< 1% match (14-Kas-2019 tarihi internet)
<http://www.ozguz.net/Tam-Bilgin-Kitabi.pdf>

< 1% match (30-Ara-2021 tarihi internet)
<https://gazi.ozguz.net/bitstream/handle/20.500.12602/191199/49633964b65761825170877666442.pdf?sequence=1>

< 1% match (03-Mar-2022 tarihi internet)
https://space.gazi.edu.tr/bitstream/handle/20.500.12602/187735/nesahan_bekdi_tez.pdf?sequence=1

< 1% match (07-Oca-2012 tarihi internet)
<http://libarayevu.uzb.uz/text/7868.pdf>

< 1% match (yayıncı)
PETAH, PETAH, "Öğretmen Adaylarının Akademik Erişimine Etki Alanlar" Journal of International Social Research, 2015

< 1% match (27-Oca-2017 tarihi internet)
<http://www.dergiparkis.ulashim.gov.tr/trinfo/issue/download/5000018311/5000006545>

< 1% match (15-Nis-2021 tarihi internet)
https://ojs.ub.edu/~120-1962-6161-8962486bd135/filesusr.com/und/614bf7_2e1b79e4fd2d93c5b70b70db87e7d2e8.pdf

< 1% match (12-Ağu-2016 tarihi öğrenci ödevleri)
Submitted to Konya Necmettin Erbakan University on 2016-08-12

< 1% match (07-Ara-2016 tarihi öğrenci ödevleri)
Submitted to Konya Necmettin Erbakan University on 2016-12-07

< 1% match (15-May-2022 tarihi öğrenci ödevleri)
Submitted to TED University on 2022-02-15

< 1% match (10-Mar-2020 tarihi internet)
<http://journal.menas.edu.au/mia/issue/2020%20Volume%203%20Issue%201/MIS202020%20-%203%20-%201%20Full.pdf>

< 1% match (07-Oca-2022 tarihi internet)
<https://v1.doczz.fr/doc/136041/kabramanmak%C5%9F%C3%B8me%C4%9F---%C3%BCn%C3%BCn%C5%9Fhana-%C3%BCnvenite>

< 1% match (25-Nis-2020 tarihi internet)
<https://www.scidb.com/doc/46152567/oznel-iveda@C5%9E>

< 1% match (27-Ara-2021 tarihi öğrenci ödevleri)
Submitted to Istanbul Gelişim University on 2021-12-27

< 1% match (28-May-2018 tarihi öğrenci ödevleri)

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Akdeniz Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun ..... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tarih ve İmza

Neslihan GENCER